

Płocki Czerwiec 1976 roku: przyczyny, przebieg i konsekwencje strajków

Scenariusz lekcji z okazji ustanowienia roku 2026
Rokiem Robotniczych Protestów Czerwca 1976
w 50. rocznicę wydarzeń z 25 czerwca 1976 roku
w Radomiu, Ursusie i Płocku.

Adresaci:

Uczniowie szkół podstawowych (klasa VII-VIII) i ponadpodstawowych

PŁOCK 21 KWIETNIA 2026 R.

Pięćdziesiąta rocznica Czerwca '76 w Płocku

WSPÓŁORGANIZATORZY:

PATRON HONOROWY:

Marszałek
Województwa
Mazowieckiego

Honorowy Patronat
Prezydenta Miasta Płocka
Andrzeja Nowakowskiego

Autorki scenariusza:

Tatiana Jastrzębska - nauczycielka bibliotekarka
Biblioteka Pedagogiczna w Płocku

Magdalena Młodziejewska – koordynatorka działań
Archiwum Państwowe w Płocku

Projekt znaku graficznego:

Robert Parzychowski – Urząd Miasta Płocka

Materiały zostały sfinansowane
ze środków Samorządu Województwa Mazowieckiego

Biblioteka Pedagogiczna w Płocku
Ul. K.I. Gałczyńskiego 26, 09-400 Płock
www.bpplock.pl

Organ prowadzący:
Samorząd Województwa Mazowieckiego

© Biblioteka Pedagogiczna w Płocku, 2026

Szanowni Państwo,

Przekazuję propozycję scenariusza lekcji poświęconej wydarzeniom Czerwca 1976 roku, przygotowaną w celu wsparcia Państwa pracy dydaktycznej w roku ich szczególnego upamiętnienia.

Scenariusz uwzględnia nie tylko powszechnie znane wydarzenia w Radomiu i Ursusie, lecz w szczególności koncentruje się na protestach w Płocku, które – mimo swojego znaczenia – przez lata pozostawały mniej obecne w ogólnopolskiej narracji historycznej. Szczególny nacisk położono na lokalny wymiar tych wydarzeń, co umożliwi ukazanie uczniom historii bliższej ich doświadczeniom i „małej ojczyzny”, w której żyją.

Zachęcam Państwa do wykorzystania scenariusza jako inspiracji do prowadzenia zajęć rozwijających refleksję, krytyczne myślenie oraz kształtujących świadome postawy obywatelskie uczniów, zakorzenione również w ich najbliższym otoczeniu.

Agnieszka Olczyk

DYREKTOR

BIBLIOTEKI PEDAGOGICZNEJ W PŁOCKU

SCENARIUSZ LEKCJI

Temat: **PŁOCKI CZERWIEC 1976 – PRZYCZYNY, PRZEBIEG I KONSEKWENCJE STRAJKÓW**

Czas: **3 x 45 minut**

Adresaci: **uczniowie szkół podstawowych klasy VII-VIII i ponadpodstawowych**

Wprowadzenie

Proponowany scenariusz zajęć ma na celu przybliżenie historii oraz genezy strajków robotniczych z Czerwca 1976 roku. Wydarzenia te zajmują szczególne miejsce w dziejach Polski, ponieważ były nie tylko reakcją na drastyczne podwyżki cen i pogarszające się warunki życia, lecz także formą sprzeciwu wobec systemu politycznego PRL.

Scenariusz ma charakter elastyczny – można dostosować liczbę zadań do czasu lekcji oraz poziomu klasy. Szczególnie wartościowe jest wykorzystanie lokalnego kontekstu (Płock), co zwiększa zaangażowanie uczniów i sprzyja budowaniu ich tożsamości historycznej oraz poczucia związku z historią „małej ojczyzny”. Lekcje mogą być realizowane zarówno na lekcjach historii, jak na kółku historycznym. Dzięki temu scenariusz może pełnić funkcję zarówno podstawową (realizacja podstawy programowej), jak i rozszerzającą (rozwijanie zainteresowań uczniów historią najnowszą). Scenariusz pozwala zaangażować młodzież dzięki zastosowaniu metod aktywizujących, pracy z różnorodnymi źródłami historycznymi oraz zadań wymagających współpracy, kreatywności i krytycznego myślenia. Uczniowie nie tylko poznają fakty historyczne, ale również uczą się ich interpretacji oraz dostrzegania związków między przeszłością a współczesnością.

Cel ogólny

Zdobycie przez uczniów wiedzy o protestach robotniczych Czerwca 1976 ze szczególnym uwzględnieniem wydarzeń w Płocku oraz zrozumienie ich znaczenia w historii Polski XX wieku. Kształtowanie postawy szacunku wobec dziedzictwa historycznego, wzmacnianie więzi z regionem i „małą ojczyzną” oraz rozwijanie umiejętności interpretacji wydarzeń w kontekście historii PRL i pamięci historycznej.

Cele operacyjne

Uczeń:

- wyjaśnia przyczyny protestów robotniczych w 1976 roku,
- opisuje przebieg wydarzeń w Płocku, Radomiu i Ursusie,
- wskazuje konsekwencje protestów (społeczne, polityczne, ekonomiczne),
- analizuje teksty źródłowe i wyciąga wnioski,
- dostrzega zależności przyczynowo-skutkowe,
- interpretuje różne źródła historyczne (prasa, dokumenty, relacje świadków),
- rozumie realia życia codziennego w PRL,
- wykorzystuje dostępne narzędzia w zakresie pozyskania wiedzy,
- selekcjonuje informacje z różnych źródeł,
- przeszukuje i wykorzystuje lokalne zasoby archiwalne w danym temacie,

- współpracuje w grupie i prezentuje wyniki pracy,
- rozwija umiejętność krytycznego myślenia i formułowania opinii.

Metody pracy

- wykład problemowy
- analiza tekstów źródłowych
- metoda projektu (gazetka ścienna)
- drama (scenki rodzajowe)
- burza mózgów
- dyskusja kierowana
- elementy gry dydaktycznej
- praca z materiałem multimedialnym

Formy pracy

- indywidualna
- praca w parach
- praca w grupach
- praca zbiorowa (cała klasa)

Pomoce dydaktyczne

- Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 14 maja 2025 r. w sprawie ustanowienia roku 2026 Rokiem Robotniczych Protestów Czerwca 1976.
- Materiały archiwalne IPN i Archiwum Państwowego w Płocku.
- Zestawienie bibliograficzne opracowane na podstawie zbiorów Biblioteki Pedagogicznej w Płocku i Archiwum Państwowego w Płocku oraz źródeł internetowych.
- Wystawa plakatowa „Radom–Ursus–Płock: wspólna rana, wspólna pamięć”.
- „Kartka z kalendarza”.
- Specjalny numer „Trybuny Ludu”.
- Teksty źródłowe.
- Nagranie wspomnień świadka wydarzeń.
- Karty pracy (analiza tekstów, infografika).
- Krzyżówka.
- Ekran z dostępem do internetu.

SCENARIUSZ LEKCJI

Płocki Czerwiec 1976: przyczyny, przebieg i konsekwencje strajków

Lekcja pierwsza - druga

Przebieg lekcji

Wstęp

Na początku lekcji nauczyciel przedstawia temat zajęć i wprowadza uczniów w jego znaczenie. Odwołuje się przy tym do **Uchwały Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 14 maja 2025 r. w sprawie ustanowienia roku 2026 Rokiem Robotniczych Protestów Czerwca 1976** (Załącznik nr 1), podkreślając, że decyzja ta stanowi ważny impuls do przypomnienia wydarzeń, które miały istotne znaczenie dla historii Polski i kształtowania świadomości obywatelskiej. Nauczyciel zwraca uwagę, że protesty robotnicze w czerwcu 1976 roku kojarzone są najczęściej z Radomiem i Ursusem, gdzie doszło do gwałtownych wystąpień, ataków na siedziby władz partyjnych oraz brutalnych represji – aresztowań, zwolnień z pracy i kampanii propagandowej wymierzonej w protestujących, nazywanych „warchołami” i „wichrzycielami”. Jednocześnie podkreśla, że mniej mówi się o wydarzeniach, które miały miejsce w Płocku, mimo że również tu doszło do znaczącego zrywu robotniczego. W dalszej części wprowadzenia nauczyciel przybliży uczniom kontekst lokalny, wskazując, że protesty w Płocku zostały w dużej mierze wyciszone przez ówczesne władze. Miało to związek z przygotowaniami do centralnych dożynek, które planowano w tym mieście – zależało więc na wykreowaniu jego obrazu jako ośrodka stabilnego, popierającego władzę i zaangażowanego w budowę socjalizmu. W efekcie wydarzenia płockie nie przebiły się do ogólnopolskiej świadomości w takim stopniu jak te z innych miast.

Nauczyciel podkreśla, że celem lekcji będzie odkrycie i zrozumienie także tych mniej znanych aspektów historii oraz refleksja nad tym, w jaki sposób pamięć o wydarzeniach historycznych bywa kształtowana i selekcjonowana.

Nauczyciel prezentuje wypowiedź Henryka Kamińskiego (emerytowanego pracownika „Naftoremontu”, uczestnika wydarzeń Czerwca 1976) utrwaloną podczas nagrania wspomnień w rozmowie z Tatianą Jastrzębską (Biblioteka Pedagogiczna w Płocku) i Magdaleną Młodziejewską (Archiwum Państwowe w Płocku) – wspomnienia czas wypowiedzi: od 35:58 do 40:45 czasu nagrania.

Link do nagrania: <https://youtu.be/rBdZ-RBvlhk>

Dalszy przebieg lekcji

Nauczyciel omawia przyczyny, przebieg i konsekwencje protestów Czerwca 1976, które największą skalę osiągnęły w Radomiu, Ursusie i Płocku na podstawie materiałów:

1. **Zestawienie bibliograficzne** opracowane na podstawie zbiorów Biblioteki Pedagogicznej w Płocku i Archiwum Państwowego w Płocku oraz źródeł internetowych (Załącznik nr 2);
2. Wystawa plakatowa przygotowana w ramach edukacyjnego projektu historycznego **„Radom–Ursus–Płock: wspólna rana, wspólna pamięć. 50. rocznica wydarzeń**

Czerwca '76" realizowanego z okazji 50. rocznicy wydarzeń Czerwca '76 jako wspólne przedsięwzięcie trzech instytucji: Biblioteki Pedagogicznej w Radomiu, Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. KEN w Warszawie oraz Biblioteki Pedagogicznej w Płocku. Ekspozycja została pomyślana również jako pomoc dydaktyczna (Załącznik nr 3: od strony 14 do 19 dot. Płocka) zawiera 19 plansz i dostępna jest do przejrzania na stronie internetowej Biblioteki Pedagogicznej w Płocku: <https://bpplock.pl/radom-ursus-plock/> z możliwością zamówienia i pobrania w zakładce E-usługi: Wypożyczenia wystaw: <https://bpplock.pl/mbpeuslugi/wystawy/>

3. Specjalny numer „**Trybuny Ludu**” przygotowany jako wyjątkowy materiał historyczny i archiwalny. Wspólnie zredagowane wydanie w ramach edukacyjnego projektu historycznego „**Radom–Ursus–Płock: wspólna rana, wspólna pamięć. 50. rocznica wydarzeń Czerwca '76**” zawiera szczegółowe informacje o przebiegu oraz skutkach protestów w **Radomiu, Ursusie i Płocku**, ukazując ówczesny sposób relacjonowania wydarzeń, język prasy i klimat tamtych dni (Załącznik nr 4: wybrane strony: Wiadomości z Płocka) dostępny jest do przejrzania i pobrania na stronie internetowej Biblioteki Pedagogicznej w Płocku: <https://bpplock.pl/radom-ursus-plock/>
4. „**Kartka z kalendarza**” (Załącznik nr 5) dostępne są do przejrzania i pobrania na stronie internetowej Biblioteki Pedagogicznej w Płocku: <https://bpplock.pl/radom-ursus-plock/>
5. Słownik pojęć i biogramy postaci dostępne na stronie **Instytutu Pamięci Narodowej Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu** do pobrania: <https://edukacja.ipn.gov.pl/edu/materialy-edukacyjne/teki-edukacyjn/czerwiec-1976/slo>

Nauczyciel podsumowuje dotychczasową część zajęć, zwracając uwagę, że uczniowie poznali najważniejsze fakty dotyczące wydarzeń Czerwca 1976 r., w tym ich przyczyny, przebieg oraz konsekwencje, ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji w Płocku, Radomiu i Ursusie. Podkreśla, że omawiane protesty miały istotne znaczenie nie tylko w skali ogólnokrajowej, lecz także lokalnej, wpływając na życie społeczności i sposób funkcjonowania ówczesnego państwa.

Nauczyciel zaznacza również, że szczególną uwagę poświęcono mniej znanym wątkom płockim, które przez lata pozostawały na marginesie narracji historycznej, mimo ich znaczenia dla pełniejszego zrozumienia wydarzeń 1976 roku. Wskazuje, że pamięć historyczna bywa selektywna i kształtowana przez różne czynniki polityczne i społeczne, dlatego tak ważne jest sięganie do różnorodnych źródeł i świadectw.

Na zakończenie tej części lekcji nauczyciel zapowiada dalszą pracę, informując uczniów, że w kolejnej części zajęć będą analizować teksty źródłowe oraz materiały historyczne, ale nie tylko. Zachęca do aktywnego udziału i refleksji, podkreślając, że pozwoli to jeszcze lepiej zrozumieć omawiane wydarzenia oraz spojrzeć na nie z perspektywy świadków i uczestników historii.

1. Dzielnica Warszawy, w których wybuchły zamieszki robotnicze.
2. Zapowiedziana drastyczna podwyżka tych dóbr doprowadziła do manifestacji w czerwcu 1976 roku.
3. Miasto, w którym obok Płocka i Ursusa doszło do największych wystąpień robotniczych.
4. Tak nazywamy dokumenty dotyczące tamtego okresu, przechowywane w Archiwach Państwowych i IPN.
5. Nazwisko premiera, który ogłosił podwyżki cen w roku 1976.
6. Budynek obrzucony kamieniami przez manifestujących robotników w Płocku.

Efekt końcowy

Po uzupełnieniu i rozwiązaniu hasła krzyżówki nauczyciel omawia wraz z uczniami pytania i odpowiedzi do krzyżówki i rozwija dyskusję na temat strajków z czerwca 1976 roku.

Zadanie 2.

Gazetka ścienna: 50. rocznica Czerwca 1976

Cel zadania

Poznanie przebiegu i znaczenia protestów robotniczych Czerwca 1976 roku w Płocku, Radomiu i Ursusie (Warszawa) oraz rozwijanie umiejętności pracy z materiałami źródłowymi i prezentowania wiedzy w formie wizualnej.

Instrukcja dla uczniów

Klasa zostaje podzielona na trzy grupy. Każda grupa opracowuje gazetkę ścienną dotyczącą wydarzeń Czerwca 1976 w jednym z miast:

- **Grupa I** – Płock
- **Grupa II** – Radom
- **Grupa III** – Ursus

Na podstawie materiałów przekazanych przez nauczyciela (teksty źródłowe, fotografie) oraz korzystając z informacji wyszukanych w źródłach internetowych wskazanych w netografii (Załącznik nr 2) wykonajcie gazetkę ścienną.

Pamiętajcie:

Podczas pracy należy wskazać wykorzystane źródła (autor, tytuł, adres strony internetowej) zgodnie z zasadami prawa autorskiego.

Wasze zadanie polega na:

1. Wybraniu najważniejszych informacji dotyczących protestów w danym mieście (przyczyny, przebieg, skutki).
2. Wyjaśnieniu, kim byli uczestnicy wydarzeń i jakie były ich postulaty.
3. Zaprezentowaniu reakcji władz oraz konsekwencji protestów dla uczestników.
4. Wykorzystaniu materiałów ikonograficznych (zdjęcia, ilustracje, mapy) jako uzupełnienie treści.
5. Opracowaniu przejrzystej i estetycznej formy gazetki (hasła, krótkie teksty, wyróżnienia, chronologia wydarzeń).

Efekt końcowy

Każda grupa prezentuje swoją gazetkę na forum klasy, omawiając najważniejsze informacje oraz wnioski dotyczące znaczenia wydarzeń Czerwca 1976.

Zadanie 3.

Scenki rodzajowe – Czerwiec 1976

Cel zadania

Zrozumienie realiów życia codziennego w Polsce w 1976 roku oraz emocji i postaw społeczeństwa wobec wydarzeń Czerwca 1976 poprzez odgrywanie ról i pracę zespołową.

Instrukcja dla uczniów

Klasa zostaje podzielona na dwie grupy. Każda grupa przygotowuje krótką scenkę rodzajową inspirowaną wydarzeniami z czerwca 1976 roku.

Podczas pracy wykorzystajcie materiały źródłowe oraz wiedzę zdobytą na lekcji. Zadbajcie o realizm sceny – zwróćcie uwagę na język, emocje oraz sytuację społeczną.

Grupa I – Scenka: Wywiad z uczestnikiem strajku (Płock)

Przygotujcie scenkę w formie wywiadu z uczestnikiem strajku robotniczego w Płocku. Jedna osoba wciela się w rolę dziennikarza, druga – uczestnika wydarzeń.

W dialogu wykorzystajcie poniższe pytania:

- Czy był Pan/Pani uczestnikiem strajku w czerwcu 1976 roku?
- Na terenie którego z płockich zakładów przyłączył się Pan/Pani do strajku?
- Co skłoniło pracowników do opuszczenia miejsc pracy?
- Jakie emocje towarzyszyły protestującym? Czy obawiali się konsekwencji?
- Jakiego rodzaju represje dotknęły strajkujących?
- Czy uważa Pan/Pani, że protest w Płocku był ważnym momentem w historii Polski?
- Jak dziś ocenia Pan/Pani tamte wydarzenia?
- Czy ponownie podjąłby/podjęłaby Pan/Pani decyzję o udziale w strajku?

Możecie rozbudować dialog o dodatkowe pytania i elementy (np. komentarze świadka, relacje emocjonalne).

Grupa II – Scenka: W kolejce po towary

Przygotujcie scenkę przedstawiającą rozmowę ludzi stojących w kolejce przed sklepem w dniu 24 czerwca 1976 roku.

W dialogu uwzględnijcie następujące kwestie:

- Za czym stoi ta kolejka?
- Co „rzucili” dziś na sklep?
- Słyszała Pani, że wszystko zdrożeje?
- Widziała Pani plakaty o strajku na mieście?
- Słyszał Pan o planowanych strajkach w mieście?

Postarajcie się oddać atmosferę niepewności, napięcia oraz codziennych trudności życia w PRL. Możecie dodać własne kwestie, aby scenka była bardziej realistyczna.

Efekt końcowy

Każda grupa prezentuje swoją scenkę na forum klasy.

Zadanie 4.

Element interaktywny (do wyboru)

Wybierz jedną opcję

A. „Dziennik z 25 czerwca 1976”

Napisz krótki wpis (jak post w mediach społecznościowych lub notatkę w dzienniku) z perspektywy uczestnika wydarzeń w Płocku.

B. „Mini-plakat pamięci”

Stwórz hasło i krótki slogan upamiętniający robotników Czerwca 1976.

Zadanie 5.

Analiza tekstu źródłowego: „Echa wydarzeń Czerwca 1976”

Cel zadania

Doskonalenie umiejętności analizy tekstu źródłowego, wyszukiwania informacji oraz interpretacji wydarzeń historycznych na przykładzie strajków robotniczych w Płocku 25 czerwca 1976 roku.

Instrukcja dla uczniów

Przeczytaj uważnie tekst źródłowy dotyczący wydarzeń, które miały miejsce 25 czerwca 1976 roku w Płocku. Następnie zapoznaj się z dokumentem archiwalnym: „Kronika wydarzeń na terenie Płocka i województwa w dniu 25 czerwca 1976 r.”.

Na podstawie tekstu oraz dokumentu archiwalnego odpowiedz na pytania.

Pytania odtwórcze (wyszukiwanie informacji w tekście):

1. O której godzinie rozpoczęły się pierwsze oznaki protestu w mieście?
2. Gdzie rozpoczęły się strajki robotnicze na terenie miasta Płocka?
3. Dlaczego było to newralgiczne miejsce na terenie województwa?
4. Ile osób przerwało prace w Zakładzie Remontowym MZRiP w Płocku?
5. Co działo się przy bramie nr 2 MZRiP?
6. Ilu pracowników uczestniczyło w wiecu przed budynkiem dyrekcyjnym MZRiP?
7. Kto przemawiał do zgromadzonych pracowników podczas wiecu?
8. Jak zareagowali protestujący na wezwanie do rozejścia się?
9. W jakim kierunku ruszył tłum o godzinie 16.10?
10. Jaką trasą przemieszczał się pochód demonstrantów w kierunku KW PZPR?
11. Jakie żądania kierowali demonstranci pod adresem władz?
12. Jakie działania podjęły oddziały ZOMO wobec demonstrantów?
13. Kto przemawiał do demonstrantów przed budynkiem KW PZPR?

Pytania analityczne (zrozumienie i interpretacja):

1. Jakie formy sprzeciwu wobec władz można wskazać na podstawie kalendarium?
2. Co świadczy o narastaniu liczby uczestników protestu?

3. Jaką rolę odegrały duże zakłady pracy w rozwoju protestu?
4. Dlaczego demonstranci udali się pod budynek KW PZPR?
5. Jak zmieniały się nastroje społeczne w trakcie wydarzeń (od strajku do starć)?
6. Co wskazuje na eskalację konfliktu między protestującymi a władzą?

Pytania problemowe (pogłębiające):

1. Czy protest miał charakter spontaniczny czy zorganizowany? Uzasadnij odpowiedź na podstawie tekstu.
2. Jakie były główne przyczyny niezadowolenia społecznego widoczne w zachowaniu demonstrantów?
3. Jak działania władz wpłynęły na przebieg wydarzeń?
4. Jakie znaczenie miało włączenie się kolejnych grup pracowników do protestu?

Tak sformułowane pytania pozwalają uczniom przejść od prostego wyszukiwania informacji do głębszej analizy i interpretacji wydarzeń historycznych.

Tekst źródłowy

W przypadku Płocka decydujące znaczenie miała sytuacja w Mazowieckich Zakładach Rafineryjnych i Petrochemicznych – największej krajowej rafinerii, a zarazem kluczowym zakładzie przemysłowym miasta, położonym kilka kilometrów na północ od jego granic. Tu strajk zaczął się rano na kilku wydziałach oraz wśród pracowników przedsiębiorstw pracujących na terenie Petrochemii. Godz. 6.00–7.00 – Nie przystępuje do pracy część załogi Mazowieckich Zakładów Rafineryjnych i Petrochemicznych oraz kilku innych płockich przedsiębiorstw. W kolejnych godzinach strajk rozszerza się o kolejne zakłady.

Źródło pochodzenia dokumentów archiwalnych: Instytut Pamięci Narodowej Komisja Ścigania przestępstwa przeciwko Narodowi Polskiemu w Warszawie, BU 0753/39, k. 133-136.

Płock, dnia 28 czerwca 1976r.

T A J N E

Egz. Nr 1

143

133

K R O N I K A

wydarzeń na terenie Płocka i województwa
w dniu 25 czerwca 1976 r.

- 1) godz. 4.00 - przy ul. Nowy Rynek znaleziono pleket formatu A-4 przedstawiający szubienicę z zawieszoną pętlą i napisem "PZPR".
- 2) 6.00 - przy ul. Sądowej ob. Rydlewska znalazła siedem ulotek formatu A-3 pisanych ołówkiem o treści "precz z PZPR".
- 7.00 - w Zakładach Aparatury Elektrycznej "EMIT" w Żychlinie na Wydziale P-4 30 osób nie podjęło pracy.
- 8) 7.40 - przy ul. Kochanowskiego 15b ujawniono napis o treści wulgarnej dot. I Sekretarza KC PZPR ze znakiem sfastryki i literami "KSMO".
- 9) 7.40 - przy ul. Obrońców Stalingradu 18 ujawniono napis wykonany czarną farbą olejną o treści "precz z PZPR".
- 15) ✓ 8.55 - w Zakładach Aparatury Elektrycznej "EMIT" w Żychlinie na Wydziale P-2 przerwało pracę 230 osób.
- 18) ✓ 9.15 - w Zakładach "EMIT" na Wydziale P-2 pracę podejmuje 130 osób, natomiast 100 w dalszym ciągu nie pracuje.
- 20) 9.15 - w Zakładach "EMIT" na Wydziale Pras pracę przerywa 120 osób.
- 21) 9.30 - na Wydziale Pras pracę podejmuje 40 osób, 80 w dalszym ciągu nie pracuje.

134 144

godz. 9.30 - od godz. 7.00 dziewiętnastuosobowa grupa pracowników "Naftoremontu" zatrudniona przy remoncie instalacji tlenu etylenu i glikolu w MZRIIP nie podjęła pracy.

- (25) ✓ 10.30 - w Zakładach Produkcji Pomocniczej "Elektromontaż" pracę przerwało 100 osób.
- (22) ✓ 10.00 - w Zakładzie Mechanicznym MZRIIP pracę przerwało 390 osób.
- (23) ✓ 10.00 - na instalacji polietylenu w MZRIIP /instalacja w remoncie/ pracę przerwało 12 pracowników Zakładowej Służby Remontowej.
- (24) ✓ 10.00 - Warsztat Głównego Elektryka - 60 osób przerwało pracę.
- (27) ✓ 11.00 - w Warsztacie Głównego Elektryka podjęto pracę lecz wykonywana jest opieszale.
- ~~11.00 - na budowie Nr 3 w MZRIIP pracę przerwało 80 pracowników "Naftoremontu".~~
- ~~✓ 11.00 - w Centralnych Warsztatach MZRIIP pracę przerwało 40 osób.~~
- ~~11.30 - na budowie Nr 3 pracownicy "Naftoremontu" podejmują pracę.~~
- ~~12.30 - dziewiętnastuosobowa grupa pracowników "Naftoremontu" podejmuje pracę przy remoncie instalacji tlenu etylenu i glikolu.~~
- (32) ✓ 13.00 - w Zakładzie Remontowym MZRIIP pracę przerwało 50 osób.
- (33) 14.00 - w Spółdzielni "Diana" Oddział w Żychlinie pracy na drugiej zmianie nie podjęło 20 osób.
- (39) ✓ 14.30 - przy bramie Nr 2 gromadzi się tłum pracowników wychodzących z pierwszej zmiany.
- (40) ✓ 14.45 - przed budynkiem dyrekcyjnym MZRIIP wiec z udziałem około 300 osób. Przemawia dyr. naczelny Kombinatu prof.dr Kotowski.
- 43 ✓ 15.20 - w MZRIIP przy bramie nr 2 tłum około 300 osób.

- 44 godz. 15.35 - tłum zgromadzony przy bramie Nr 2 ruszył w kierunku hali ^{Zakładów Mechanicznych} Centralnych Warsztatów MZRiP. (Lewincki 44)
- 45 16.00 - przed halą Centralnych Warsztatów zgromadzony tłum wznosi okrzyki "wieszac skurwysynów", "tłuc samochody".
- 16.15 - w Zakładach Aparatury Elektrycznej "EMIT" w Żychlinie licząca 360 osób druga zmiana nie podjęła pracy.
- 47 ✓ 16.10 - od bramy Nr 2 MZRiP w kierunku miasta wyruszyła grupa licząca około 200 osób wnosząc okrzyki i śpiewając Międzynarodówkę i hymn narodowy.
- 48 16.50 - przy moście na ulicy Łukasiewicza grupa liczy około 300 osób.
- 2 16.52 - druga zmiana Centralnych Warsztatów MZRiP nie pracuje.
- 49 ✓ 17.00 - grupa demonstrantów przechodzi ulicami Kobylińskiego, Jachowicza, Nowy Rynek, Tumską, Kościuszki pod budynek KW PZPR. Liczy ona w tym czasie około 500 osób, w tym wiele kobiet.
- 50 ✓ 17.20 - demonstranci przed gmachem KW PZPR wnoszą okrzyki "chcemy Sekretarza".
- 51 17.30 - I Sekretarz KW PZPR w Płocku tow. Tekliński przemawia z balkonu do zgromadzonych.
- 52 18.30 - zespoliczona grupa demonstrantów odchodzi spod budynku KW PZPR przechodząc ulicami 1 Maja, Jachowicza, Kobylińskiego, Łukasiewicza, Wolnej Afryki, Kwiatka, Kolegielną, Kilińskiego, Otolińską do Fabryki Maszyn Żniwnych. Przechodząc koło Jednostki Wojskowej skandowano "wojsko z nami", "chcemy mięsa i chleba". Wśród idących dużą część stanowi element chuligański, wielu w stanie nietrzeźwym. Pozostali pod gmachem KW PZPR - około 150 osób - nie przestaje manifestować.
- 53 20.00 - demonstranci docierają do FMŻ. W czołówce młodzi mężczyźni w stanie nietrzeźwym wybijają szyby w

- 4 -

136 146

budynku portierni, usiłują sforsować bramę i wtargnąć na teren zakładu.

- (59) godz. 20.30 - demonstranci po przyłączeniu się kilku pracowników FMŻ udają się ulicami Kilińskiego, Sienkiewicza w kierunku centrum miasta.
- (60) ✓ 20.30 - przed budynkiem KW PZPR tłum liczący około 200 osób głównie element chuligański - w większości pod wpływem alkoholu - wznosi wrogle i wulgarne okrzyki
- (62) ✓ 20.50 - grupa około 20 demonstrantów usiłuje wtargnąć do gmachu KW PZPR. Obrzuca budynek kamieniami, wybijając szyby w oknach parteru i częściowo I piętra.
- (63) ✓ 21.00 - demonstrujący pod KW PZPR tłum zaatakował radiowóz MO, z którego ogłaszano podjęte przez Rząd decyzje oraz wzywano do rozejścia się.
- (64) ✓ 21.05 - przewrócono radiowóz Straży Pożarnej, z którego również informowano o podjętych decyzjach.
- (65) ✓ 21.10 - przejeżdżające ulicą Kościuszki samochody ZOMO Płock zostały obrzucone kamieniami na wysokości budynku KW PZPR.
- (67) ✓ 21.15 - oddział ZOMO Łódź w sile jednej kompanii przystąpił do rozproszenia demonstrantów przed gmachem KW PZPR.
- ~~21.50 - oddział ZOMO Łódź II kompania rozprasza demonstrantów blokujących dojazd autobusów do FMŻ.~~
- (77) ✓ 22.15 - w mieście panuje spokój.
- (78) ✓ 22.15 do godz. 6.00 26.06.1976 r. ulice Płocka patrolowane są przez funkcjonariuszy z KMMO, oddziały ZOMO oraz WOMO.

Zadanie 6.

Analiza tekstu źródłowego – „Echa wydarzeń Czerwca 1976”

Cel zadania

Zrozumienie mechanizmów funkcjonowania gospodarki PRL, przyczyn protestów robotniczych w 1976 roku oraz relacji między państwem a społeczeństwem na podstawie tekstu źródłowego.

Instrukcja dla uczniów

Przeczytaj uważnie tekst źródłowy dotyczący wydarzeń z czerwca 1976 roku. Następnie zapoznaj się z dokumentem archiwalnym: „Protokół Nr. 27/VII E/76 z posiedzenia Egzekutywy KZ PZPR w dniu 23.06.1976r.”

Następnie odpowiedz na pytania, korzystając wyłącznie z informacji zawartych w tekście i dokumencie archiwalnym oraz własnej wiedzy historycznej zdobytej na lekcji.

Tekst źródłowy

Drastyczna podwyżka cen żywności (średnio o 70 %) i niesprawiedliwe zasady obliczania rekompensat doprowadziły do wystąpień robotniczych w całej Polsce. Społeczeństwu w zamian za podwyżki cen obiecano niesprawiedliwe rekompensaty pieniężne. Osoby zarabiające mniej niż 1300 zł miały otrzymać dodatkowo do pensji po 240 zł miesięcznie, gdy zarabiający powyżej 8000 zł mieli otrzymać dodatkowe 600 zł miesięcznie.

Tymczasem 25 czerwca 1976 roku przeciwko drastycznej podwyżce cen żywności podjęto protesty w wielu zakładach pracy w całym kraju – od szóstej rano miały miejsce 54 strajki, z czego 4 w województwie płockim, łącznie w strajkach uczestniczyło ok. 70-80 tys. osób na terenie 24 województw. W Radomiu, Ursusie i Płocku doszło do pochodów i manifestacji, zakończonych starciami z milicją, a w Radomiu walką uliczną. Według informacji podawanych przez władze za udział w demonstracji 25 czerwca 1976 r. w Radomiu zatrzymano 634 osoby, w Ursusie 172, a w Płocku 55. W rzeczywistości było ich więcej.

Materiały źródłowe z zasobu Archiwum Państwowego w Płocku, Komitet Zakładowy PZPR w Mazowieckich Zakładach Rafineryjno-Petrochemicznych w Płocku, sygn. 11

Pytania do tekstu źródłowego

1. Czy w gospodarce PRL funkcjonował tzw. wolny rynek i co oznaczał?
2. W jaki sposób funkcjonowała gospodarka PRL – podaj przykłady z tekstu źródłowego?
3. Jak wyglądały stosunki między władzą a społeczeństwem w PRL?

Zadanie dodatkowe (dla chętnych)

Wyjaśnij, dlaczego podwyżki cen i system rekompensat mogły wywołać tak silne protesty społeczne.

z posiedzenia Egzekutywy KZ PZPR w dniu 23.06.1976r.

w Egzekutywie uczestniczyli:

Tow. Tekliński Franciszek - I Sekretarz KW PZPR

Tow. Śliwka Romuald - przedstawiciel KC PZPR

Posiedzenie otworzył I Sekretarz KZ PRPR tow. Jerzy Galaszewski. Tematem egzekutywy była sondaż na temat koncepcji polityki cen na niektóre artykuły żywnościowe z aktywnym gospodarczo-politycznym MZRIIP.

Tow. Śliwka - omówił sugestie, koncepcje i propozycje dot. polityki i jej kierunków w zmianie cen. Nadmieniał, że zgodnie z przyjętą praktyką partyjną takie spotkania sondażowe wypowiedzi oraz wnioski pomogą trafnie podjąć przez kierownictwo partii właściwe koncepcje w polityce cen. Zalecił aby spotkanie to zachować w tajemnicy, aby nie dawać pożywki dla ludzi, którzy zainteresowani są wnoszeniem wrzawy na ten temat.

Tow. Śliwka omówił również opracowany i zatwierdzony przez XV Plenum KC perspektywiczny program żywnościowy, dalszą dynamikę rozwoju w zwiększeniu podaży na rynek dóbr konsumpcyjnych.

- są sugestie wprowadzenia zmian w cenach wszystkich artykułów konsumpcyjnych i przemysłowych,
- są sugestie wprowadzenia zmiany cen tylko artykułów żywnościowych,
- wprowadzenia zmiany cen na artykuły deficytowe,
- wprowadzenia zmiany cen na artykuły mięsa i jego przetworów.

II propozycja.

- zmiana cen części artykułów żywnościowych za wyjątkiem artykułów zużycia masowego, ale żeby zapobiec marnotrawstwu taniej żywności.

Tow. Śliwka prosił o radę i opinię dotyczącą zrekompensowania finansowego skutków zmiany cen.

Dyskusja

Tow. Majewski - wyraża przekonanie, że nie da się utrzymać w tajemnicy, bo już MO od m-ca lipca wstrzymuje urlopy. Wyraża niepokój, że są pogłosy w społeczeństwie, że podwyżki i regulacja cen ma być od poniedziałku i czy konsultacja nie jest zapóźna.

Tow. Ciuśniak - jest zgodny, że w tej chwili polityka cen nie sprzyja właściwej gospodarce. Wyraża wątpliwość, czy KC PZPR jest szczegółowo zorientowany o sprawach cen nowości itp. Aprobuje konsultacje, które weszły do praktyki partyjnej i mówi, że nie może podjąć stanowiska w imieniu środowiska, bo sprawa jest trudna. Mówi, że relacją muszą być alternatywa czy zarobek przeznaczyc na jedzenie czy na coś konkretnego oszczędzać.

Mówi, że polityka cen musi iść w kierunku likwidacji marnotrawstwa np. chleba. Mówi o dużym brakoróbstwie i marnotrawstwie na każdym kroku. Dyscyplina w kombinacie jest duża podczas gdy w innych zakładach takiej dyscypliny nie ma, co jest powodem, że pracownicy odchodzą idąc za lepszymi warunkami pracy. Za ten wytężony charakter pracy brak u nas rekompensaty. Zarobki są niższe, bo pomimo wyraźnych podwyżek to niestety startowaliśmy z niższej bazy. Ceny rozliczeniowe w naszych warunkach są antybodźcowe. Mówi o dużej odpowiedzialności za podjęcie stanowiska dot. podwyżki cen bo zagadnienie jest zbyt złożone.

Tow. Szymczak - jest zdania, że ludzi bardzo denerwuje fakt podwyższania cen artykułów żywnościowych, kosztem obniżenia rzadko używanych artykułów przemysłowych. Jest zdania, żeby nie podawać rekompensaty właśnie na obniżenie artykułów przem. a konkretnie wyjaśnić, że rekompensata będzie w kierunku rodzin wieloletnich i mniej zarabiających.

Tow. Ciuśniak - pod adresem przedstawicieli KC mówi, że zachłystywanie się w prasie samymi sukcesami nie ułatwia roboty w propagandzie partyjnej, bo w gospodarce jest różnie, raz lepiej raz gorzej.

Tow. Tekliński - Problem bardziej elastycznej polityki cen był omawiany już na VII Zjeździe Partii i każdy mógł się spodziewać, że taki okres kiedyś nadejdzie, że trzeba podjąć taką decyzję. Wszyscy są przekonani i nie zaskoczeni tą sprawą.

O konieczności takiej musi być również przekonany aktyw społeczno-polityczny MZRiP. Coraz trudniej jest utrzymać równowagę rynkową, bo z miesiąca na miesiąc rośnie fundusz płac.

W Płocku podjęto ograniczenie sprzedaży mięsa do 2 kg. Wyeliminowano nowowytworzoną branżę usługową etatowych zakupców - otrzymaliśmy tu akcept społeczny. Polityka elastyczności cen jest konieczna i innej drogi nie ma. Aktyw musi wychodzić z konkretnymi argumentami i ofensywnie wyjaśniać założenia partii i rządu w polityce cen członkom załogi.

Jest jedna generalna koncepcja - nie można obniżyć poziomu spożycia i nie można spowodować drenażu rynku. Dotacja państwa - pewno, że jest to sprawa wewnątrz kraju - ale o ile w 1971r. dopłacaliśmy do art. spożywczych 20 mld to dlaczego dziś dopłaca się 100 mld, to te dotacje przyjmuje i kto z nich najbardziej korzysta i czy zasłużenie.

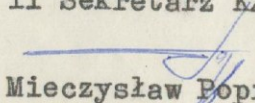
W każdym przypadku koncepcja zmiany cen nie będzie dokonana kosztem ludzi pracy. Będą stworzone takie przesłanki aby poziom spożycia dynamizować a nie ograniczać, nie drenować rynku, a rekompensata będzie wszędzie taka, aby umożliwić dynamikę i rozwój. Należy stale doskonalić jakość pracy. W handlu reorganizuje się system celem udoskonalenia sieci handlowej. Czyni się odpowiedzialnych i bodźce materialnego zainteresowania handlowca jakością obsługi klienta. W Płocku mamy niedobór powierzchni handlowej, centrów handlowych. Musimy nadrobić w tym względzie zaległości i bieżąco na osiedlach budować zgodnie z normatywami i sieć handlową, żłobki, przedszkola i inne obiekty towarzyszące.

Trzeba generalnie przyjąć zaufanie partii, że to co się robi to w interesie ludzi pracy, narodu, kraju o jego autorytet, rangę i znaczenie w świecie. W tych sprawach jeszcze się spotkamy, aby omówić już konkrety, bo w tej chwili to są koncepcje.

Tow. Śliwka - KC - zgodził się z wypowiedzią tow. Teklińskiego lecz dodał, że poźniej tow. tow. zajmowali odpowiednie stanowiska w określonej sprawie, które zostaną przekazane Kier. KC Partii. Wypowiedzi tow. tow. były poważne i partyjnie odpowiedzialne. W tym spotkaniu sondażowym suma informacji uzyskanych od tow. będzie właściwie wykorzystana.

Tow. Galaszewski - stwierdził, że zadanie zostanie wykonane jeżeli przyjmiemy, że zamierzona operacja jest konieczna w interesie wszystkich ludzi. Trzeba z tym przekonaniem wyjść na zebrania partyjne. Postuluje aby wszyscy towarzysze byli rzecznikami przedstawionych koncepcji w polityce cen.

~~Prze~~ Protokółant:
Tow. Marian Zasada

II Sekretarz KZ PZPR

Mieczysław Poprawa

Zadanie 7.

Analiza tekstu źródłowego – konsekwencje wydarzeń Czerwca 1976.

Cel zadania

Rozwijanie umiejętności pracy z tekstem źródłowym, analizy działań władz PRL wobec protestujących oraz oceny skutków represji dla życia społecznego i zawodowego robotników.

Instrukcja dla uczniów

Przeczytaj uważnie tekst źródłowy pochodzący z poufnej informacji Komitetu Wojewódzkiego PZPR w Płocku i zapoznaj się z dokumentem archiwalnym: „Informacja o sytuacji społeczno-politycznej i wynikach gospodarczych w Przedsiębiorstwach objętych polityczną działalnością Komitetu Zakładowego Przedsiębiorstw Budujących MZRiP – ze szczególnym uwzględnieniem zakładów w których miały miejsce zakłócenia w pracy w dniu 25.VI.1976 r.”. Zwróć uwagę na język dokumentu, jego oficjalny charakter oraz sposób przedstawiania wydarzeń i ich uczestników.

Następnie odpowiedz na pytania, korzystając wyłącznie z informacji zawartych w tekście i w dokumencie archiwalnym oraz własnej wiedzy historycznej zdobytej na lekcji.

Materiały źródłowe z zasobu Archiwum Państwowego w Płocku, sygn. 651.

Pytania do tekstu źródłowego:

1. Na podstawie tekstu z akt Komitetu Wojewódzkiego PZPR w Płocku (z zasobu Archiwum Państwowego w Płocku, sygn. 651), podaj jakiego rodzaju braki w pracy ideowo-wychowawczej widziały władze w pracy partyjnej z załogami płockich przedsiębiorstw?
2. Wskaż, jakiego rodzaju kary spotkały strajkujących w Płockich fabrykach?
3. W jaki sposób nałożone kary, długofalowo wpływały na życie codzienne robotników po strajkach?

Tekst źródłowy

Według poufnej informacji o sytuacji społeczno-politycznej i wynikach gospodarczych w Przedsiębiorstwach objętych polityczną działalnością Komitetu Zakładowego Przedsiębiorstw Budujących MZRiP - ze szczególnym uwzględnieniem zakładów w których miały miejsce zakłócenia w pracy w dniu 25 czerwca 1976 r., przygotowanej 30 lipca przez zastępcę kierownika Wydziału Organizacyjnego KW PZPR w Płocku, w ramach represji za udział w robotniczej rewolcie robotnicy stracili pracę, udzielono im nagan lub upomnień, zdjęto ze stanowisk brygadzysty lub mistrza, wstrzymano wyjazd do pracy w „ramach eksportu do NDR” .

Na skutek wydarzeń czerwcowych w całym kraju tymczasowo aresztowano łącznie 239 osób, którym przedstawiono zarzuty. Kolegia ds. wykroczeń i sądy działające w trybie przyspieszonym już w pierwszym dniu po proteście rozpoczęły orzekanie kar w stosunku do jego uczestników. W Płocku zostało zatrzymanych 55 osób, w tym 34 tymczasowo. Wszystkie sprawy zostały przekazane do sądu z aktem oskarżenia, 10 spraw skierowano do Kolegium,

osądzono 10 osób, wymierzając im kary oscylujące w granicach od 1 roku do 5 lat pozbawienia wolności, przy czym 1 osobie karę warunkowo zawieszono.

P o u f n e

egz. nr 6

110

I n f o r m a c j a

o sytuacji społeczno-politycznej i wynikach gospodarczych w Przedsiębiorstwach objętych polityczną działalnością Komitetu Zakładowego Przedsiębiorstw Budujących MZRiP - ze szczególnym uwzględnieniem zakładów w których miały miejsce zakłócenia w pracy w dniu 25.VI.1976 r.

Oceną sytuacji społeczno-politycznej w Przedsiębiorstwach Budujących MZRiP, oceną pracy partyjnej oraz przedłożeniem wniosków na posiedzeniu Komitetu Międzyzakładowego PZPR Przedsiębiorstw Budujących Kombinat, zakończył pracę zespół pracowników KW PZPR prowadzący badania pod kierownictwem Sekretarza KW. Badaniami objęto pracę partyjną Komitetu Międzyzakładowego i POP, oraz działalność przedsiębiorstw objętych politycznym oddziaływaniem KZ Przedsiębiorstw Budujących MZRiP, ze szczególnym uwzględnieniem tych zakładów gdzie miały miejsce zakłócenia pracy i konsultacji w dniu 25 czerwca 1976 r.

Zespół badaniami objął następujące tematy:

- problemy rozwoju partii i pracy wewnątrzpartyjnej, KZ i POP;
- zagadnienia pracy ideowo-wychowawczej;
- pracę z kadrami kierowniczą oraz skuteczność ich politycznego oddziaływania na załogi.
- działalność Związków Zawodowych;
- pracę organizacji młodzieżowych oraz organizacji partyjnych z młodzieżą;
- strukturalne problemy zarządzania i kierowania.

Równolegle, przez zespoły pracujące pod kierunkiem WKKP prowadzone były rozmowy indywidualne z pracownikami w zakładach, gdzie wystąpiły przerwy w pracy.

W wyniku badań i rozmów stwierdzono, że mimo stosowania przez KZ i POP prawidłowych form i metod pracy partyjnej - skuteczność i głębokość politycznego oddziaływania na załogi jest jeszcze za mała. Stwierdzono niedostatki w pracy ideowo-wychowawczej z załogami, szczególnie z kadrą kierowniczą. Duża część załóg i kadry wykazuje zbyt niski stan wiedzy społeczno-politycznej i ekonomicznej, przy jednocześnie dobrej znajomości zadań i celów wewnątrzzakładowych

Praca związków zawodowych zawężona jest do problematyki socjalnej, a organizacje młodzieżowe działają głównie na swym wewnątrzorganizacyjnym odcinku pracy. Podłożem osłabienia dyscypliny załóg tych zakładów były również dokonywane w ostatnim okresie czasu reorganizacje zakładów /"Naftoremont"/, bądź nieprawidłowe struktury organizacyjne przedsiębiorstw /np. "Elektromontaż" - gdzie część zakładu nie podlega dyrekcji Oddziału w Płocku lecz dyrekcji w Warszawie/.

Równolegle z badaniami mającymi na celu określenie podłoża zjawisk i sytuacji podjęta została przez KZ Przeds. Budujących MZRiP oraz KW i KM PZPR intensywna praca partyjna z załogami i organizacjami partyjnymi przedsiębiorstw.

We wszystkich POP i OOP odbyły się dwukrotnie zebrania partyjne. Na pierwszych z nich omówiono i przedyskutowano zagadnienia zmiany struktury cen i zasad rekompensaty

w świetle wydarzeń mających miejsce w dniu 25 czerwca br. Szczególny akcent położono na postawy członków partii, na kształtowanie stosunku do przerw w pracy. Oceniono także wyniki indywidualnych rozmów, udział członków partii w wiecach i manifestacjach. W szczerzej i rzeczowej dyskusji wykazywani zrozumienie dla podjęcia decyzji w sprawie zmian struktury cen.

Po zebraniach POP odbyto zebrania rad zakładowych i grup związkowych oraz kół ZSMP.

Na drugich zebraniach dyskutowano propozycje decyzji w sprawie etapowej zmiany struktury cen. Na zebraniach tych krytycznie oceniono fakty przerywania pracy, postawy niektórych członków załóg, podjęto decyzje o karach partyjnych. Przyjęte one zostały ze zrozumieniem. Na zebraniach tych podjęto również decyzje o przyjęciach w szeregi PZPR, np. "Mostostał"- 5, "Naftoremont"- 2.

Rozmowami indywidualnymi objęto 242 osoby - w tym 12 członków partii /pracę przerwało 173 pracowników/ w trzech zakładach: "Mostostalu", "Naftoremencie", "Energomontażu"/.

Do pracowników winnych powstania zakłóceń wyciągnięto następujące konsekwencje:

- w stosunku do członków partii podjęto 12 decyzji, /1 nagana z ostrzeżeniem, 1 skreślenie, 10 upomnień/;

- organizacja ZSMP ukarała 13 osób /1wykluczenie, 13 nagan, 1 skreślenie/;
- kary administracyjne zastosowano w 58 przypadkach.

"Elektromontaż"

- zwolnienie dyscyplinarne - 1 osoba;
- rozwiązanie umowy o pracę w trybie normalnym - 2 osoby;
- udzielono nagany - 1 osoba;
- udzielono upomnień - 16 osób.

"Mostostal"

- zwolniono dyscyplinarnie - 1 osobę;
- zwolniono w trybie ustawowym - 12 osób;
- zdjęto z brygadzysty i mistrza - 3 osoby;
- udzielono upomnień na piśmie - 1 osoba.

"Naftoremont"

- zwolniono dyscyplinarnie - 4 osoby;
- udzielono pisemnych upomnień - 10 osób;
- wstrzymano wyjazdy do pracy w ramach eksportu do NRD - 6 osób.

Jednemu pracownikowi wstrzymano przydział mieszkania w br. z puli przedsiębiorstwa, do następnego rozdziału mieszkań.

Również w innych przedsiębiorstwach objętych partyjną pracą KZ PBK podejmowane są rozmowy indywidualne i grupowe, jak też decyzje kadrowe, niezależnie od przebiegu szerokiej i intensywnej pracy partyjnej mającej na celu kształtowanie właściwego klimatu politycznego.

MONITOR POLSKI

DZIENNIK URZĘDOWY RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Warszawa, dnia 22 maja 2025 r.

Poz. 496

UCHWAŁA SENATU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

z dnia 14 maja 2025 r.

w sprawie ustanowienia roku 2026 Rokiem Robotniczych Protestów Czerwca 1976

W czerwcu 1976 roku polscy robotnicy upomnieli się o godność człowieka. Demonstracje, które największą skalę osiągnęły w Radomiu, Ursusie i Płocku, objęły 24 ówczesne województwa.

Protest rozpoczęty w Radomiu był szczególnie w przekroju historycznym całego okresu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. Władze pod presją społeczeństwa wycofały się, po raz pierwszy w czasie rządów komunistycznych, z podjętych decyzji. W tym wypadku chodziło o planowane drastyczne podwyżki cen artykułów spożywczych. Zapowiedziane zmiany cen były iskrą rozpoczynającą w dniu 25 czerwca 1976 roku kolejne wybuchy ludzkiego niezadowolenia.

Dziś pragniemy podkreślić, że był to początek konsolidacji opozycji i działalności ruchów, które doprowadziły do obalenia komunizmu nie tylko w Polsce, ale także w pozostałych krajach europejskich „bloku wschodniego”, zniewolonych w systemie komunistycznym. Bezpośrednio po wydarzeniach Czerwca 1976 roku powstał Komitet Obrony Robotników, a w 1977 roku Ruch Obrony Praw Człowieka i Obywatela.

Te niewątpliwe sukcesy, które wywalczyli robotnicy, miały jednak tragiczne konsekwencje już w dniu protestów, kiedy do zdławienia pokojowych demonstracji zostały skierowane jednostki Milicji Obywatelskiej i Zmotoryzowanych Oddziałów Milicji Obywatelskiej. Tylko do Radomia zostało przewiezionych ponad 1500 funkcjonariuszy. Działania władz partii doprowadziły do zwiększenia oporu. Walki uliczne trwały do wieczora, ich pierwszymi ofiarami byli Jan Łabęcki i Tadeusz Ząbecki. Największym dramatem tamtych dni, przy brutalnym spacyfikowaniu manifestujących, nie było użycie milicyjnych pałek, petard gazowych czy armatek wodnych, a fakt, że „brat wystąpił przeciwko bratu”.

Represje najmocniej dotknęły Radom, który do dziś musi mierzyć się z konsekwencjami decyzji podjętych w 1976 roku. Zatrzymano po protestach ponad 900 osób. Większość z nich straciła pracę, doświadczyła tortur, w tym osławionych „ścieżek zdrowia”, a także była więziona. Totalitarny aparat sądowniczy, szczególnie w Radomiu, wydawał wysokie i bardzo surowe wyroki przeciwko protestującym. Były nieporównywalnie wyższe w porównaniu z wyrokami wydawanymi przy kneblowaniu innych protestów społecznych w historii Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. Opuszczając więzienia i areszty, byli już naznaczeni przez reżimowe media pogardliwym mianem „warcholów”. Wielu z nich przez lata nie mogło podjąć pracy w efekcie decyzji władz, a także w wyniku utraty zdrowia. Pozostawali bez środków do życia. Dziś już wiemy, że ich oprawcy pozostali bezkarni. Tak jest również w przypadku niewyjaśnionej do końca śmierci Sługi Bożego Księdza Romana Kotlarza. Ten niezłomny kapłan 25 czerwca 1976 roku błogosławił radomskich robotników i był wśród nich. Pobity przez „nieznanych sprawców” zmarł 18 sierpnia 1976 roku. Radom także poniósł konsekwencje ekonomiczne. W bezprecedensowym wymiarze wstrzymano wówczas rozwój miasta i regionu.

Naszym obowiązkiem jest przekazanie kolejnym pokoleniom prawdy historycznej o tamtych wydarzeniach. Totalitarna władza przez lata czyniła wszystko, aby umniejszyć ich znaczenie, a bohaterów przedstawić jako bandytów i chuliganów. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej ma tu szczególne znaczenie w przywracaniu należnego miejsca wydarzeniom Czerwca 1976, zauważając równocześnie piękno tamtych dni, związane z rodzącą się wtedy solidarnością pomiędzy różnymi grupami społecznymi w dążeniu do ludzkiej godności i pełni wolności.

Senat Rzeczypospolitej Polskiej w 50. rocznicę wydarzeń z dnia 25 czerwca 1976 roku w Radomiu, Ursusie i Płocku ustanawia rok 2026 Rokiem Robotniczych Protestów Czerwca 1976, składając hołd wszystkim ofiarom represji, ich rodzinom oraz każdemu, kto z odwagą i wiarą w niepodległą Polskę brał udział w manifestacjach w całym kraju. Wyrażamy wdzięczność wszystkim, którzy nieśli pomoc ludziom skrzywdzonym. Nauka płynąca z ofiary poniesionej przez polskich robotników protestujących w czerwcu 1976 roku nakazuje nam zachowanie szczególnej troski o sprawiedliwość społeczną, naukę patriotyzmu i umiłowanie wolności.

Uchwała podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”.

Marszałek Senatu: *M. Kidawa-Błońska*

**RADOM-URSUS-PŁOCK: WSPÓLNA RANA, WSPÓLNA PAMIĘĆ:
50. ROCZNICA WYDARZEŃ CZERWCA'76.**

**Pozycje dostępne w Bibliotece Pedagogicznej w Płocku,
w źródłach archiwalnych Archiwum Państwowego w Płocku oraz źródłach internetowych**

Wydawnictwa zwarte

CZERWIEC '76 - krok ku wolności : teki edukacyjne IPN : kalendarium, biogramy, wybór materiałów / opracowanie Sławomir Stępień ; redakcja Anna Piekarska, Małgorzata Strasz. – Warszawa : Instytut Pamięci Narodowej - Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, 2002

DAVIES Norman: Boże igrzysko : historia Polski. – Kraków : Wydawnictwo Znak, 2023
(Norman Davies ; przekład autoryzowany Elżbieta Tabakowska).

DZIUROK Adam: Od niepodległości do niepodległości : historia Polski 1918-1989. – Warszawa : Instytut Pamięci Narodowej. Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, 2011

FRISZKE Andrzej: Polska Gierka. – Warszawa : Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, 1995

JANKOWSKA Anna: Zaczęło się w "Walterze" : katalog wystawy. – Radom : Archiwum Państwowe [etc.], 2011

KATALOG wystaw / [oprac. całości Anna Piekarska et al. ; red. Anna Piekarska, Małgorzata Strasz]. – Warszawa : Instytut Pamięci Narodowej - Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, 2007

KARPIŃSKI Jakub: Oblicza komunizmu : wybór pism. – Kraków : Ośr. Myśli Politycznej, 2021

ŁAKOMSKI Mirosław: Rejs po płockim Peerelu. – Płock : ViaArtCity, 2009

MICEWSKI Andrzej: Kościół - państwo 1945-1989. – Warszawa : Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, 1994

PAWŁOWICZ Jacek, SASANKA Paweł: Czerwiec 1976 w Płocku i województwie płockim. – Toruń : Wydaw. Adam Marszałek, 2003

ROSZKOWSKI Wojciech: Najnowsza historia Polski 1914-1993. – Kielce : Exbud, Orion, Art-Kielce, 1994

ROSZKOWSKI Wojciech: Najnowsza historia Polski 1945-1980. – Warszawa : Świat Książki, 2003

TALIK Jacek: 1000 faktów z historii Polski : kopalnia wiedzy o historii naszego kraju. – Bielsko-Biała : Wydawnictwo Dragon Sp. z o.o., 2019

Wydawnictwa ciągłe

BIULETYN Instytutu Pamięci Narodowej: Czerwiec '76, 2011, nr 4 (125)

Artykuły z czasopism

KUTA Cecylia: Przełomowy czerwiec // *Biuletyn IPN*. – 2021, nr 6 (187), s. 115-123

KUTKOWSKI Arkadiusz w rozmowie z SASANKĄ Pawłem: Mściwe oblicze „ojca narodu” // *Biuletyn IPN*. – 2014, nr 6 (27), s. 16-21

KUTKOWSKI Arkadiusz: Czerwcowa „ekstremistka” // *Biuletyn IPN*. – 2014, nr 6 (27), s. 52-55

Źródła Archiwalne

Archiwum Państwowe w Płocku

1. Zespół nr 50/526/0 – Komitet Wojewódzki PZPR w Płocku, sygn. 70:
 - Protokół 15/76 z posiedzenia Egzekutywy Komitetu Wojewódzkiego PZPR w Płocku z 23 czerwca 1976 r.,
2. 50/882/0 Komitet Zakładowy PZPR w Mazowieckich Zakładach Rafineryjno-Petrochemicznych w Płocku, sygn. 11:
 - Protokół Nr 27/VII E/76 z posiedzenia Egzekutywy Komitetu Zakładowego PZPR w Mazowieckich Zakładach Rafineryjno-Petrochemicznych w Płocku z dnia 23 czerwca 1976 r.,
3. 50/1015/0 Podstawowa Organizacja Partyjna PZPR w Sądzie Wojewódzkim i Rejonowym w Płocku, sygn. 2:
 - Protokół z zebrania otwartego Podstawowej Organizacji Partyjnej PZPR w Sądzie Wojewódzkim i Rejonowym w Płocku z dnia 28 czerwca 1976 r.,
4. 50/1018/0 Podstawowa Organizacja Partyjna PZPR w Prokuraturze Wojewódzkiej i Rejonowej w Płocku, sygn. 2:
 - Protokół zebrania otwartego Podstawowej Organizacji Partyjnej PZPR w Prokuraturze Wojewódzkiej w Płocku z dnia 28 czerwca 1976 r.,
 - Protokół z zebrania Podstawowej Organizacji Partyjnej PZPR w Prokuraturze Wojewódzkiej i Rejonowej w Płocku z dnia 7 lipca 1976 r.,
 - Protokół z zebrania Podstawowej Organizacji Partyjnej PZPR w Prokuraturze Wojewódzkiej i Rejonowej w Płocku z dnia 26 lipca 1976 r.,
5. 50/526/0 Komitet Wojewódzki PZPR w Płocku, sygn. 651:
 - Protokół nr 14 z posiedzenia Sekretariatu Komitetu Wojewódzkiego PZPR w Płocku z dnia 29 czerwca 1976 r.,
 - Plan działań polityczno-organizacyjnych na okres od 29 czerwca do końca 1976 roku w województwie płockim, Płock 28 czerwca 1976 r.,
 - Informacja o sytuacji społeczno-politycznej i wynikach gospodarczych w Przedsiębiorstwach objętych polityczną działalnością Komitetu Zakładowego PZPR Przedsiębiorstw Budujących MZPiR – ze szczególnym uwzględnieniem zakładów, w których miały miejsce zakłócenia w pracy 25 czerwca 1976 r., Płock dnia 30 lipca

1976 r.,

- Informacja o sytuacji społeczno-politycznej w Zakładach Wytwórczych Transformatorów „EMIT” w Żychlinie, województwo płockie, Płock dnia 31 lipca 1976 r.,

6. 50/692/0 Komitet Miejsko-Gminny PZPR w Żychlinie, sygn. 39:
 - Protokół 31 z posiedzenia Egzekutywy Komitetu Miejskiego PZPR w Żychlinie z dnia 29 czerwca 1976 r.,
 - Protokół 32 z posiedzenia Egzekutywy Komitetu Miejskiego PZPR w Żychlinie na temat oceny wydarzeń z dnia 25 czerwca 1976 r., 01.07.1976 r.,
7. 50/883/0 Komitet Zakładowy PZPR w Fabryce Maszyn Żniwnych w Płocku, sygn. 11:
 - Protokół posiedzenia Egzekutywy Komitetu Miejskiego PZPR w Fabryce Maszyn Żniwnych w Płocku z dnia 1 lipca 1976 r.,
8. 50/526/0 – Komitet Wojewódzki PZPR w Płocku, sygn. 71:
 - Protokół 17/76 z posiedzenia Egzekutywy Komitetu Wojewódzkiego PZPR w Płocku z dnia 2 lipca 1976 r.,
 - Ocena przebiegu zebrań POP w sprawie zmian poziomu i struktury cen oraz zasad rekompensaty finansowej, Płock dnia 16 lipca 1976r.,
9. 50/896/0 Komitet Zakładowy PZPR w Zakładach Sprzętu Oświetleniowego „POLAM” w Gostyninie, sygn. 5:
 - Protokół z plenarnego posiedzenia Komitetu Zakładowego PZPR w Zakładach Sprzętu Oświetleniowego „POLAM” w Gostyninie z dnia 2 lipca 1976 r.,
10. 50/883/0 Komitet Zakładowy PZPR w Fabryce Maszyn Żniwnych w Płocku, sygn. 11:
 - Protokół z posiedzenia Egzekutywy Komitetu Zakładowego PZPR w Fabryce MSZYN Żniwnych w Płocku z dnia 9 lipca 1976 r.,
11. 50/891/0 Komitet Zakładowy PZPR w Zakładach Wytwórczych Maszyn Elektrycznych i Transformatorów „EMIT” w Żychlinie, sygn. 16:
 - Protokół z posiedzenia Egzekutywy KZ PZPR wraz z zestawieniem kar partyjnych udzielonych członkom POP „EMIT” za wykroczenia w dniu 25 czerwca 1976 r., Żychlin, 7 i 10 lipca 1976 r.,
 - Analiza postaw mistrzów członków PZPR na podstawie rozmów indywidualnych, Żychlin, 7 lipca 1976 r.,
12. 50/891/0 Komitet Zakładowy PZPR w Zakładach Wytwórczych Maszyn Elektrycznych i Transformatorów „EMIT” w Żychlinie, sygn. 6:

Protokół z posiedzenia Plenum KZ PZPR „EMIT” wraz z załączoną oceną zajęć w dniu 25 czerwca 1976 r., Żychlin 14 lipca 1976 r.,

50/526/0 – Komitet Wojewódzki PZPR w Płocku, sygn. 19,

 - Protokół z plenarnego posiedzenia Komitetu Wojewódzkiego PZPR w Płocku z dnia 15.07.1976 r.
 - Protokół z plenarnego posiedzenia Komitetu Wojewódzkiego PZPR w Płocku z dnia 15 lipca 1976 r.,
13. 50/865/0 Zbiór Jakuba Leszka Chmielewskiego sygn. 61:

- Rocznica „Czerwca 1976” - Odświeżenie pomnika upamiętniającego strajk w Mazowieckich Zakładach Rafineryjnych i Petrochemicznych, Płock, brama Nr 2 w MZRiP; Osoby znajdujące się na fotografii: Nr 25 – pracownicy MZRi oraz Nr 27 – Wiesław Łęczycki, Wojciech Wiścicki i pracownicy MZRiP.

Dokumenty znajdują się na stronie internetowej Archiwum Państwowego w Płocku [online]. [Przeglądane 31 grudnia 2025]. Dostęp z:
<https://plock.ap.gov.pl/index.php/2015/03/22/czerwiec-1976-w-plocku-i-w-województwie-plockim-w-swietle-plockich-archiwaliow/>

Netografia

BIULETYN Instytutu Pamięci Narodowej: Czerwiec '76 [online]. [Przeglądany 31 grudnia 2025]. Dostęp z:
<https://przystanekhistoria.pl/pa2/biblioteka-cyfrowa/biuletyn-ipn/biuletyn-ipn-od-2001-do-20/biuletyn-ipn-2011/24604,nr-42011.html>

CZERWIEC 1976 [online]. Instytut Pamięci Narodowej. [Przeglądany 31 grudnia 2025]. Dostęp z:
<https://edukacja.ipn.gov.pl/edu/materialy-edukacyjne/teki-edukacyjn/czerwiec-1976>

CZERWIEC 1976 [online]. Portal przystanekhistoria.pl. [Przeglądany 31 grudnia 2025]. Dostęp z:
<https://przystanekhistoria.pl/pa2/tematy/czerwiec-1976>

CZERWIEC 76 [online]. Portal Dzieje.pl. [Przeglądany 31 grudnia 2025]. Dostęp z:
<https://dzieje.pl/tag/czerwiec-76-0>

CZERWIEC 1976 w Płocku i w województwie płockim w świetle płockich archiwaliów [online]. Archiwum Państwowe w Płocku. [Przeglądany 31 grudnia 2025]. Dostęp z:
<https://plock.ap.gov.pl/index.php/2015/03/22/czerwiec-1976-w-plocku-i-w-województwie-plockim-w-swietle-plockich-archiwaliow/>

EISLER Jerzy: „Polskie miesiące” czyli kryzys(y) w PRL [online]. Materiał do pobrania, format PDF. [Przeglądany 31 grudnia 2025]. Dostęp z:
https://ipn.gov.pl/pl/search?search=89819068364&order=1&ile=20&filtruj_button=Sortuj

KUTA Cecylia: Przełomowy czerwiec [online]. Portal przystanekhistoria.pl. [Przeglądany 31 grudnia 2025]. Dostęp z:
<https://przystanekhistoria.pl/pa2/teksty/83257,Przelomowy-czerwiec.html>

MORGAN Agata: Czerwiec '76 – wywrotne powtórzenie. „Miesięcznik Prowincjonalny” [online]. 2016, nr 2/3, s. 12-19 [Przeglądany 31 grudnia 2025]. Dostęp z:
<https://www.bc.radom.pl/dlibra/publication/47500/edition/46060>

PŁOCK 76 [online]. Portal Dzieje.pl. [Przeglądany 31 grudnia 2025]. Dostęp z:
<https://dzieje.pl/tag/plock-76>

SASANKA Paweł: Czerwiec 1976 : geneza, przebieg, konsekwencje [e-book]. – Warszawa, 2017 [Przełdany 31 grudnia 2025]. Dostęp z: <https://archiwum.ipn.gov.pl/pl/publikacje/e-booki/172959,Czerwiec-1976-Geneza-przebieg-konsekwencje.html>

SPÓLNA Anna: „Tam się czas zatrzymał”. Literackie obrazy czerwca '76. „Miesięcznik Prowincjonalny” [online]. 2016, nr 2/3, s. 20-28 [Przełdany 31 grudnia 2025]. Dostęp z: <https://www.bc.radom.pl/dlibra/publication/47500/edition/46060>

STAWICKA Ewa: Sceny z obron czerwcowych. „Palestra” [online]. 2021, nr 6, s. 5 [Przełdany 31 grudnia 2025]. Dostęp z: <https://palestra.pl/pl/czasopismo/wydanie/6-2021>

Opracowanie:
Tatiana Jastrzębska
Biblioteka Pedagogiczna w Płocku

Magdalena Młodziejewska
Archiwum Państwowe w Płocku

Radom – Ursus – Płock

edukacyjny projekt historyczny

wspólna rana

wspólna pamięć

50. ROCZNICA
wydarzeń Czerwca '76

ORGANIZATORZY:

Patronat honorowy
Prezesa Instytutu
Pamięci Narodowej

Marszałek
Województwa
Mazowieckiego

PARTNERZY:

Płock '76

W przededniu Czerwca

Fabryka Maszyn Żniwnych im. Marcelego Nowotki i jej produkty w latach 70.

Źródło: Domena publiczna [online]. [Przeglądany 20.02.2026]. Dostęp z: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Fabryka_Maszyn_%C5%BBniwnych_im_Marcelego_Nowotki_w_P%C5%82ocku.jpg

Mazowieckie Zakłady Rafineryjne i Petrochemiczne w Płocku, lata 70.

Źródło: Domena publiczna [online]. [Przeglądany 20.02.2026]. Dostęp z: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Fabryka_Maszyn_%C5%BBniwnych_im_Marcelego_Nowotki_w_P%C5%82ocku.jpg

NIE UŻYWAMY SŁOWA „PODWYŻKA”

Kolejka przed sklepem

W LATACH 1971-1975 CENY DETALICZNE PODSTAWOWYCH ARTYKUŁÓW UTRZYMYWANO W POLSCE NA NIEZMIENIONYM POZIOMIE. PONIEWAŻ TOWARZYŹYŁE TENIĘ ZNAMĄCY WZROST PŁAC, W SKLEPACH ZACZEŁO BRANWAĆ WIELE TOWARÓW, A KOLEJKI SIĘ WYDEŁUZAŁY. W KOŃCU 1975 ROKU WŁADZE ZAPOWIEDZIAŁY, ŻE W NASTĘPNYM ROKU NIEZBĘDNE BĘDĄ REGULACJE CEN. SPOŁECZEŃSTWO Z NIEPOKOJEM OCZEKIWAŁO WIĘC PODWYŻEK.

W KOLEJKI PRZED SKLEPEM.
24 CZERWCA 1976 ROKU PRZES RADY MINISTRÓW PIOTR JAROSZEWICZ ZAPREZENTOWAŁ W SEJMIE PROJEKT PODWYŻKI CEN WRAZ Z TOWARZYŹCZYMI JEJ REKOMENSATAMI PIENIĘŻNYMI. PODWYŻKA MIAŁA WEJŚĆ W ŻYĆIE W PONIEDZIAŁEK 28 CZERWCA. NA EWENTUALNE KONSULTACJE POZOSTAWIŁO WIĘC 48 GODZIN. JEDNAK JUŻ TEGO SAMEGO DNIA DO WSZYSTKICH WOJEWÓDZTW ROZESŁANO W ZAPLOMBOWANYCH WORKACH NOWE CENNIKI. PODWYŻKA STAŁA SIĘ FAKTEM...

Źródło: CZERWIEC '76 - KROK KU WOLNOŚCI : teki edukacyjne IPN : kalendarium, biogramy, wybór materiałów / opracowanie Sławomir Stępień ; redakcja Anna Piekarska, Małgorzata Strasz. – Warszawa : Instytut Pamięci Narodowej - Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, 2002, karta nr 33

MATERIAŁ DODATKOWY

Podwyżka cen artykułów żywnościowych z 24 czerwca 1976 r.
(średnia płaca netto w 1975 r. wynosiła 3546 zł)

Artykuły spożywcze	Jednostka miary	Cena obecna (zł)	Cena proponowana (zł)	Wzrost ceny (proc.)
schab wieprzowy	1 kg	56,00	100,00	79
połędwica wołowa ekstra	1 kg	70,00	136,00	94
szynka gotowana	1 kg	90,00	186,00	107
szynka konserwowa	1 kg	110,00	224,00	104
szynka konserwowa paczkowana	10 dkg	13,30	26,00	95
mięso wieprzowe surowe	1 kg	42,00	74,00	76
boczek z żeberkami	1 kg	30,00	46,00	53
mięso wołowe z kością: karkówka, mostek, szponder	1 kg	30,00	42,00	40
kielbasa zwyczajna	1 kg	44,00	70,00	59
kurczak	1 kg	54,00	70,00	30
smalec	1 kg	28,00	44,00	57
filety z dorsza	1 kg	25,00	42,00	68
karp świeży	1 kg	44,00	84,00	91
mleko 3,2 proc. tłuszczu	1 l	4,40	6,50	47
masło ekstra	0,25 kg	17,50	28,00	60
ser edamski 45 proc. tłuszczu	1 kg	48,00	80,00	67
margaryna	0,25 kg	6,50	8,50	30
cukier	1 kg	10,50	20,00	90
ziemiaki	1 kg	1,80	2,20	22
jajka	1 szt.	2,80	3,60	30
ryż	1 kg	8,00	20,00	150
orazada	0,33 l	1,60	2,00	25
coca-cola	0,25 l	5,00	6,00	20
kotlet schabowy (bez dodatków) w restauracji II kategorii	porcja 10 dkg	17,00	24,00	40

Źródło: Archiwum Dokumentacji Historycznej PRL, Kolejka Andrzeja Werblana, Regulacja cen i kierunki jej rekompensaty, s. 4-12.

Źródło: CZERWIEC '76 - KROK KU WOLNOŚCI : teki edukacyjne IPN : kalendarium, biogramy, wybór materiałów / opracowanie Sławomir Stępień; redakcja Anna Piekarska, Małgorzata Strasz. – Warszawa : Instytut Pamięci Narodowej - Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, 2002, s.18

Wieczorem 24 czerwca przed otwartymi jeszcze sklepami utworzyły się kolejki.

“Wśród społeczeństwa krąży szeroko rozpowszechniona plotka, iż zdrożeje mięso i wędliny. Z rozmowy dwóch klientek w sklepie mięsnym przy ulicy Kwiatka w Płocku wynikało iż niedługo (rzekomo od poniedziałku 28.06.76 r.) ma być podwyżka mięsa i wędlin. Mają podobno zdrożeć przede wszystkim wędliny najwyższych gatunków: połędwica ma kosztować 180 zł. za kg, szynka 150 zł za 1 kg, a baleron 130 zł za 1 kg [...]. Spekuluje się na temat cen mięsa, cukru i innych podstawowych artykułów żywnościowych [...]. [...] - w dniu dzisiejszym zaobserwowano intensywne wykupienie artykułów konsumpcyjnych, które mają dłuższy termin przydatności do spożycia. Na “zapas” kupowano cukier, konserwy mięsne (w tej chwili praktycznie brak jest ich w sklepach), kawę, mąkę itp. [...]”

Źródło: AIPN, Sprawa Obiektowa “Lato-76”, sygn. IPN 0753/45. W: Czerwiec 1976 w Płocku i województwie płockim. Jacek Pawłowicz, Paweł Sasanka. – Toruń : Wydaw. Adam Marszałek, 2003, s.48-49, 54

Płock '76

Protest

25 czerwca 1976 r.

godz. 6.00

Przy ul. Sadowej ob. Rydlewska znalazła siedem ulotek formatu A-3 pisanych ołówkiem o treści "precz z PZPR"

godz. 7.40

Przy ul. Obrońców Stalingradu 18 ujawniono napis wykonany czarną farbą olejną o treści "precz z PZPR"

godz. 10.30

W Zakładach Produkcji Pomocniczej "Elektromontaż" pracę przerwało 100 osób

godz. 14.30

W MZRIp przy bramie Nr 2 gromadzi się tłum pracowników wychodzących z pierwszej zmiany, wznosząc okrzyki, wyrażające dezaprobatę w sprawie regulacji cen

godz. 15.35

Tłum zgromadzony przy bramie Nr 2 ruszył w kierunku hali Centralnych Warsztatów MZRIp

godz. 16.50

Przy moście na ulicy Łukasiewicza grupa liczy około 300 osób

Godz. 4.00

Przy ul. Nowy Rynek znaleziono plakat formatu A-4 przedstawiający szubienicę z zawieszoną pętlą i napisem "PZPR"

godz. 6.00-7.00

Nie przystępuje do pracy część załogi Mazowieckich Zakładów Rafineryjnych i Petrochemicznych w Płocku oraz kilku innych płockich przedsiębiorstw

godz. 10.00

W zakładzie Mechanicznym MZRIp /instalacja w remoncie/ pracę przerwało 390 osób. Warsztat Głównego Elektryka - 60 osób przerwało pracę

godz. 13.00

W Zakładzie Remontowym MZRIp pracę przerwało 50 osób

godz. 14.45

Przed budynkiem dyrekcyjnym MZRIp wiec z udziałem około 300 osób. Przemawia dyr. naczelny Kombinat prof. dr. Kotowski. Wezwanie do rozejścia się nie przynosi skutku

godz. 16.10

Od bramy Nr 2 MZRIp w kierunku miasta wyruszyła grupa licząca około 200 osób wznosząc okrzyki i śpiewając Międzynarodówkę i hymn narodowy

Płock '76

Protest

25 czerwca 1976 r.

godz. 17.30

Do zebranych przed gmachem KW PZPR przemawia I Sekretarz Komitetu Wojewódzkiego PZPR w Płocku tow. Tekliński

godz. 20.30

Demonstranci po przyłączeniu się kilku pracowników FMZ udają się ulicami Kilińskiego, Sienkiewicza w kierunku centrum miasta

godz. 21.15

Oddział ZOMO Łódź w sile jednej kompani przystępuje do rozproszenia demonstrantów przed gmachem KW PZPR

godz. 17.00

Grupa demonstrantów przechodzi ulicami Kobylińskiego, Jachowicza, Nowy Rynek, Tumską, Kościuszki pod budynek KW PZPR. Liczy ona w tym czasie **około 500 osób**, w tym **wiele kobiet**. Pochód dociera pod Komitet Wojewódzki PZPR, żądając wystąpienia I Sekretarza

godz. 18.30

Zasadnicza grupa demonstrantów odchodzi spod budynku KW PZPR i rusza ulicami 1 Maja, Jachowicza, Kobylińskiego, Łukasiewicza, Wolnej Afryki, Kwiatka, Kolegialną, Kilińskiego, Otolińską do Fabryki Maszyn Żniwnych. Protestujący przechodząc koło Jednostki Wojskowej skandowali **“wojsko z nami”**, **“chcemy mięsa i chleba”**. Pozostała pod gmachem KW PZPR grupa **około 150 osób** nie przestaje manifestować

godz. 20.50

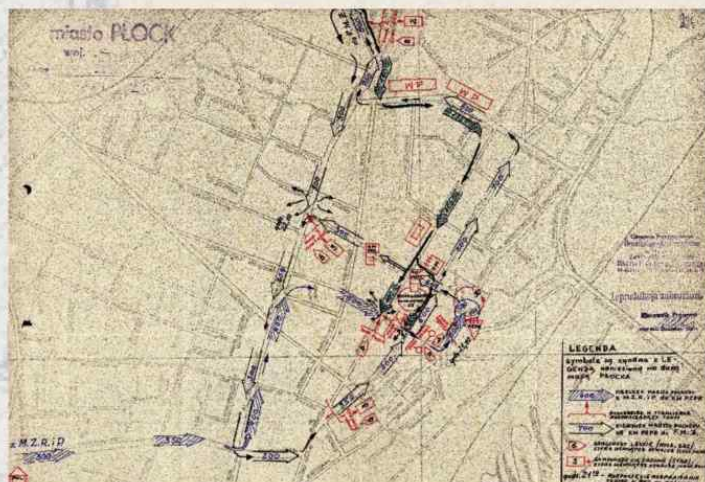
Grupa **około 20 demonstrantów** usiłuje wtargnąć do gmachu KW PZPR. Obrzuca budynek kamieniami **wybijając szyby** w oknach parteru i częściowo I piętra

godz. 22.15

W mieście panuje spokój.

26.06.1976 r., godz. 6.00 - ulice Płocka patrolowane są przez funkcjonariuszy KMMO, oddziały ZOMO i NOMO

Kalendarium wydarzeń sporządzone na podstawie dokumentów archiwalnych Instytutu Pamięi Narodowej Komisja Ścigania przestępstw przeciwko Narodowi Polskiemu w Warszawie, BU 0753/39, k. 133-136

Plan sytuacyjny, a właściwie pacyfikacyjny, płockich struktur terroru reżimu Gierka

Źródło: CZERWIEC 1976. Gwałtowne "konsultacje społeczne": 1976, czerwiec, plan sytuacyjny, a właściwie pacyfikacyjny, płockich struktur terroru reżimu Gierka. Z zasobu IPN [online]. [Przeglądany 8.01.2026]. Dostęp z: <https://przystanekhistoria.pl/pa22/tematy/czerwiec-1976/83560.Czerwiec76-Gwaltowne-konsultacje-spoeczne.html>

Płock '76

Grupa śledcza

ZDJĘCIA OPERACYJNE SŁUŻBY BEZPIECZEŃSTWA

Protestujący w dniu 25 czerwca 1976 r. Przemarsz ulicami Łukasiewicza, Kobylińskiego, Jachowicza i Tumską

Źródło: CZERWIEC 1976. Gwałtowne "konsultacje społeczne". Fot. z zasobu IPN [online]. Portal przystanekhistoria.pl. [Przeglądany 31 grudnia 2025]. Dostęp z: <https://przystanekhistoria.pl/pa2/tematy/czerwiec-1976>

Źródło: PAWŁOWICZ Jacek, SASANKA Paweł: Czerwiec 1976 w Płocku i województwie płockim. – Toruń : Wydawnictwo Adam Marszałek, 2003, s.168,171

Demonstracja przed siedzibą KW PZPR w Płocku

“Na ulicę Kościuszki wysłano [...], 20 operacyjnych funkcjonariuszy SB z zadaniem wmieszania się w tłum. Celem ich była obserwacja i fotografowanie zgromadzonych oraz - w zależności od rozwoju sytuacji - ewentualna neutralizacja ich poczynań”.

Źródło: PAWŁOWICZ Jacek, SASANKA Paweł: Czerwiec 1976 w Płocku i województwie płockim. – Toruń : Wydawnictwo Adam Marszałek, 2003, s.72-73

Płock '76

Represje

113

- 3 -

w świetle wydarzeń mających miejsce w dniu 25 czerwca br. Szczególny akcent położono na postawy członków partii, na kształtowanie stosunku do przerw w pracy. Oceniono także wyniki indywidualnych rozmów, udział członków partii w wiecach i manifestacjach. W szczerą i rzeczową dyskusję wylaczani zrozumienie dla podjęcia decyzji w sprawie zmian struktury cen.

Po zebraniach POP odbyto zebrania red. zakładowych i grup związkowych oraz kół ZGMP.

Na drugich zebraniach dyskutowano propozycje decyzji w sprawie etapowej zmiany struktury cen. Na zebraniach tych krytycznie oceniono fakty przerwania pracy, postawy niektórych członków załóg, podjęto decyzje o karach partyjnych. Przyjęte one zostały ze zrozumieniem. Na zebraniach tych podjęto również decyzje o przyjęciach w szeregi PZPR, np. "Mostostal" - 5, "Naftoremont" - 2.

Rozmowami indywidualnymi objęto 242 osoby - w tym 12 członków partii /pracę przerwało 173 pracowników/ w trzech zakładach: "Mostostalu", "Naftoremont", "Energomontaż".

Do pracowników winnych powstania zakłóceń wyciągnięto następujące konsekwencje:

- w stosunku do członków partii podjęto 12 decyzji, /1 nagana z ostrzeżeniem, 1 skreślenie, 10 upomnień/;

**"Chuligan:
żałosnej maści
warchoź, [...]"**

**"Ukarac'
chuliganów!"**

"Jak my ich nienawidzimy, jacy to są łajdacy, jak oni swoim psotepowaniem szkodzą krajowi. Uważam, że im więcej będzie słów bluźnierstwa pod ich adresem [...] tym lepiej dla sprawy. To musi być atmosfera pokazywania na nich, jak na ludzi, którzy powinni się wstydzić, że w ogóle są Polakami, że w ogóle po świecie chodzą".

Edward Gierek przemawiający do szefów wojewódzkich organizacji partyjnych

Źródło: BIULETYN Instytutu Pamięci Narodowej: Czerwiec '76, 2011, nr 4 (125), s. 13-14

113

- 4 -

- organizacja ZGMP ukarała 13 osób /wykluczenie, 13 nagan, 1 skreślenie/;
- kary administracyjne zastosowano w 58 przypadkach.

"Elektromontaż"

- zwolnienie dyscyplinarne - 1 osoba;
- rozwiązanie umowy o pracę w trybie normalnym - 2 osoby;
- udzielono nagany - 1 osoba;
- udzielono upomnień - 16 osób.

"Mostostal"

- zwolniono dyscyplinarne - 1 osobę;
- zwolniono w trybie ustawowym - 12 osób;
- zdjęte z brygadzysty i mistrze - 3 osoby;
- udzielono upomnień na piśmie - 1 osoba.

"Naftoremont"

- zwolniono dyscyplinarne - 4 osoby;
- udzielono pisemnych upomnień - 10 osób;
- wstrzymano wyjazdy do pracy w ramach eksportu do NRD - 5 osób.

Jednemu pracownikowi wstrzymano przydział mieszkań w br. z puli przedsiębiorstwa, do następnego rozdziału mieszkań.

Również w innych przedsiębiorstwach objętych partyjną pracą KZ PPK podejmowano się rozmowy indywidualne i grupowe, jak też decyzje kadrowe, niezależnie od przebiegu szerokiej i intensywnej pracy partyjnej mającej na celu kształtowanie właściwego klimatu politycznego.

Źródło: Archiwum Państwowe w Płocku: Komitet Wojewódzki PZPR w Płocku, sygn. 651, karty nr 110, 112-113

Poufne 110
egz. nr 6

I n f o r m a c j a

o sytuacji społeczno-politycznej i wynikach gospodarczych w Przedsiębiorstwach objętych polityczną działalnością Komitetu Zakładowego Przedsiębiorstw Budujących MZRIIP - ze szczególnym uwzględnieniem zakładów w których miały miejsce zakłócenia w pracy w dniu 25.VI.1976 r.

Ocenę sytuacji społeczno-politycznej w Przedsiębiorstwach Budujących MZRIIP, ocenę pracy partyjnej oraz przedłożeniem wniosków na posiedzeniu Komitetu Międzyzakładowego PZPR Przedsiębiorstw Budujących Kombinat, zakończył pracę zespół pracowników KW PZPR prowadzący badania pod kierownictwem sekretarza KW. Badaniemi objęto pracę partyjną Komitetu Międzyzakładowego i POP, oraz działalność przedsiębiorstw objętych politycznym oddziaływaniem KZ Przedsiębiorstw Budujących MZRIIP, ze szczególnym uwzględnieniem tych zakładów gdzie miały miejsce zakłócenia pracy i konsultacji w dniu 25 czerwca 1976 r.

Zespół badaniemi objął następujące tematy:

- problemy rozwoju partii i pracy wewnątrzpartyjnej, KZ i POP;
- zagadnienia pracy ideowo-wychowawczej;
- pracę z kadrami kierowniczą oraz skuteczność ich politycznego oddziaływania na załogi.
- działalność Związków Zawodowych;
- pracę organizacji młodzieżowych oraz organizacji partyjnych z młodzieżą;
- strukturalne problemy zarządzania i kierowania.

Sąd Rejonowy w Płocku 1975-

Sygnatura IPN

IPN BU 517/2 t. 1 [pokaż opis ja](#)

Tytuł

Akta w sprawie karnej dot. Andrzej Chełkowski, imię ojca: Wiesław, ur. 23-08-1954 r. skazany z artykułu 275 paragraf 1 w związku z artykułem 59 paragraf 1 kk - udział w zbiegowisku publicznym, którego uczestnicy wybijali szyby w budynkach użyteczności publicznej, przewracali samochody Milicji Obywatelskiej i dopuścili się zamachów na wprowadzających porządek funkcjonariuszy MO w Płocku 25 czerwca 1976 r.

Sygnatura IPN

IPN BU 517/3 [pokaż opis ja](#)

Tytuł

Akta w sprawie karnej dot. Andrzej Trojanowski, imię ojca: Józef, ur. 17-02-1951 r. i Paweł Krzysztof Krzywdziński, imię ojca: Kazimierz, ur. 06-02-1955 r. skazani z artykułu 275 paragraf 1 w związku z artykułem 212 paragraf 1, z artykułem 59 paragraf 1 i z artykułem 10 paragraf 2 kk - udział w zbiegowisku publicznym, którego uczestnicy dopuścili się zamachu na radiowóz Wojewódzkiej Komendy Straży Pożarnej w Płocku 25 czerwca 1976 r.

Źródło: Inwentarz Archiwalny IPN [online]. [Przeeglądany 20.02.2026]. Dostęp z: https://inwentarz.ipn.gov.pl/szukaj?fraza=czerwiec%201976%20P%C5%82ock&sort_bef_combine=relevance_DESC&page=1

"Na skutek wydarzeń w dniu 25 czerwca 1976r. zostało zatrzymanych 55 osób, w tym 34 osoby zostały tymczasowo aresztowane, z tego wszystkie sprawy aresztanckie zostały przekazane do sądu z aktem oskarżenia. 10 spraw skierowano do Kolegium. Do dnia dzisiejszego (26 lipca 1976 r.) osądzonych zostało 10 osób, przy czym wymierzone kary oscylują w granicach od 1 roku do 5 lat pozbawienia wolności. W stosunku do jednego oskarżonego karę pozbawienia wolności warunkowo zawieszono"

Źródło: Archiwum Państwowe w Płocku: Podstawowa Organizacja PZPR w Prokuraturze Wojewódzkiej i Rejonowej w Płocku, sygn. 2

Płock '76

Pamięć

x x x

Wydarzenia czerwca 1976 r. powinny stać się przestrogą. Dziś oceniamy jako słuszny bunt krzywdzonych robotników, wtedy byli poczytywani za wystąpienie przeciwko władzy ludowej. Nie potrafiono go ocenić obiektywnie, nie potrafiono też wyciągnąć z tego odpowiednich wniosków. Przez kilka dni później telewizja nadawała relacje z manifestacji społeczeństwa. Jakże różniły się one od tej z 25 czerwca. Manifestacje te miały wyrażać poparcie dla kierownictwa partii i rządu - rządu, którego przywódcą całkowicie się skompromitował.

Strajki sierpniowe na Wybrzeżu były już konsekwencją pogłębiającej się nieufności w stosunku do władzy. Przemiany, jakie zaszły i zachodzą w naszym kraju, powodują głębokie przewartościowania społeczne, zmuszają do rewizji poglądów o ponownego spojrzenia na niektóre fakty. Rok 1956, 1970, 1976 powinien znaleźć swe miejsce w podręcznikach historii.

Nie był to więc jedyny kryzys w powojennych dziejach Polski. Rok 1976 był dla Płocka o tyle znaczący, że: robotnicy po raz pierwszy wyszli na ulice, domagając się prawa do podejmowania decyzji za nasz wspólny kraj. Po raz pierwszy też padły słowa o demokracji wzmocnionej potem w sierpniu 1980r.

Biuletyn opracował Zespół pod kierownictwem Elżbiety Rausz

PŁOCK, Czerwiec 1981 r.

MZRiP - Płock, lip. 267 str. 600 zł 5

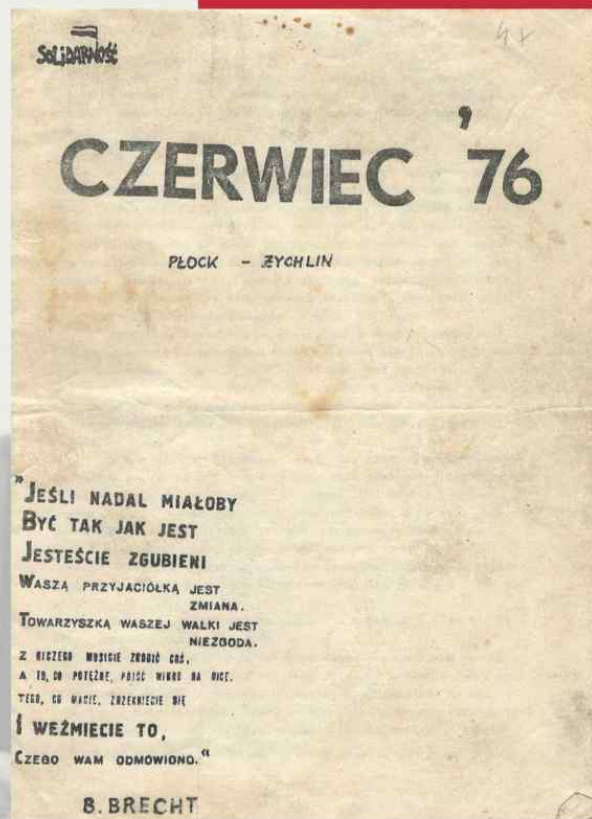
Biuletyn Solidarności opracowany przez Zespół pod kierownictwem Elżbiety Rausz, czerwiec 1981 r. (ze zbiorów prywatnych Henryka Kamińskiego).

Rocznica Czerwca 1976 - Odświeżenie Pomnika upamiętniającego strajk w MZRiP w Płocku, brama Nr 2

Źródło: Archiwum Państwowe w Płocku: Zbiór Jakuba Leszka Chmielewskiego, sygn. 61

Wystawa dot. wydarzeń Czerwca 1976 w Płocku przygotowana została przez Tatianę Jastrzębską (Biblioteka Pedagogiczna w Płocku) i Magdalenę Młodziejewską (Archiwum Państwowe w Płocku)

Wspomnienia Henryka Kamińskiego utrwalone podczas nagrania w rozmowie z Tatianą Jastrzębską (Biblioteka Pedagogiczna w Płocku) i Magdaleną Młodziejewską (Archiwum Państwowe w Płocku)

“[...] żeby ludzie nie ustępowali w walce o demokrację, warto i trzeba!”.

PRZEKAZ DLA MŁODEGO SPOŁECZEŃSTWA
Henryk Kamiński (emerytowany pracownik Naftoremontu, uczestnik wydarzeń Czerwca 1976)

Źródło: Wspomnienia Henryka Kamińskiego utrwalone podczas nagrania w rozmowie z Tatianą Jastrzębską (Biblioteka Pedagogiczna w Płocku) i Magdaleną Młodziejewską (Archiwum Państwowe w Płocku), marzec 2026 r.

Trybuna Ludu

ORGAN KOMITETU CENTRALNEGO POLSKIEJ ZJEDNOCZONEJ PARTII ROBOTNICZEJ

nr 1.

RADOM, WARSZAWA, PŁOCK 2026 r.

Radom-Ursus-Płock: wspólna rana, wspólna pamięć: 50. Rocznica wydarzeń Czerwca '76

OBWIESZCZENIE

WIELKA INICJATYWA OŚWIATOWA!

Z radością i dumą ogłaszamy rozpoczęcie nowego, doniosłego przedsięwzięcia edukacyjnego, skierowanego do młodzieży szkół podstawowych i ponadpodstawowych Warszawy, Płocka oraz Radomia — miast pracowitych, oddanych budowie socjalistycznej Ojczyzny!

Projekt ten, zrodzony z troski o wszechstronny rozwój młodego pokolenia, stanowi kolejny krok na drodze umacniania idei oświaty, kultury i postępu. Organizatorem przedsięwzięcia jest Biblioteka Pedagogiczna w Radomiu, przy czynnym współudziale Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Komisji Edukacji Narodowej w Warszawie oraz Biblioteki Pedagogicznej w Płocku — instytucji, które z oddaniem i ofiarnością służą sprawie kształcenia nauczycieli i wychowania młodzieży w duchu miłości do Ojczyzny Ludowej.

Niech ta wspólna inicjatywa stanie się kolejnym świadectwem siły współpracy, społecznego zaangażowania i niezłomnej wiary w potęgę wiedzy, która buduje przyszłość Polski Ludowej!

KOMUNIKAT POGODOWY

25 czerwca 1976 r. będzie w Polsce bardzo gorącym dniem nie tylko ze względu na piękną, upalną pogodę.

PREMIER ZAPOWIADA

24 VI 1976 r.

w transmitowanym przez radio i telewizję przemówieniu sejmowym premier Jaroszewicz przedstawił "propozycję" podwyżki cen żywności od 28 czerwca 1976 r.

ECHA WYDARZEŃ

Mianem Czerwca '76 potocznie określamy falę strajków i demonstracji ulicznych, jakie miały miejsce 25 czerwca 1976 r., które objęły około 70–80 tys. osób w co najmniej 90 (do 112) zakładach pracy na terenie 24 województw.

CZERWIEC '76

W Radomiu, Ursusie i Płocku doszło 25 czerwca 1976 r. do pochodów i demonstracji, zakończonych starciami z MO, a w przypadku Radomia – dramatycznymi walkami ulicznymi. Do Kolegiów ds. Wykroczeń skierowano łącznie 355 wniosków o ukaranie zatrzymanych: 214 w Radomiu, 131 w Warszawie i 10 w Płocku.

Bezpośrednią przyczyną protestu była zapowiedziana 24 czerwca w Sejmie PRL przez premiera Piotra Jaroszewicza drastyczna podwyżka cen wielu artykułów żywnościowych (m.in. na mięso i ryby – 69 proc., nabiał – 64 proc., ryż – 150 proc., cukier – 90 proc.). Władze odwlekały podwyżkę ze względów politycznych, obawiając się powtórzenia scenariusza z grudnia 1970 r., choć ze względów ekonomicznych powinna ona mieć miejsce już w 1973 r. Oprócz wysokości podwyżki do sprowokowania wybuchu społecznego niezadowolenia w znacznym stopniu przyczynił się sposób jej wprowadzenia w życie: niesprawiedliwe rekompensaty (zarabiający poniżej 1300 zł mieli otrzymać 240 zł, zarabiający powyżej 6000 zł – 600 zł). W rezultacie najuboższe grupy ludności odczułyby podwyżkę najsilniej.

ŚCIEŻKI ZDROWIA

stały się symbolem
Czerwca '76.

Zatrzymanych doprowadzano do komend MO, gdzie przepuszczano ich przez szpalery bijących pałkami i kpiących funkcjonariuszy. Milicjanci nazywali ten sposób katowania aresztowanych, wywodzący się z armii rosyjskiej, "ścieżkami zdrowia". W trakcie przesłuchań zatrzymanych bito i maltretowano, często do utraty przytomności, w celu wymuszenia fałszywych zeznań.

REPRESJE

Poza represjami sądowymi **tysiące ludzi zwolniono dyscyplinarnie z pracy** za udział w strajkach, przy czym byli to nierzadko pracownicy o długoletnim stażu pracy i nienagannej opinii. Pośrednictwo pracy nie przyjmowało podań osób wyrzuconych, starających się o ponowne zatrudnienie.

25 czerwca Rząd wycofał się z podwyżki cen. Pomimo grozy policyjnych represji władze skompromitowały się w oczach społeczeństwa.

CZERWIEC '76

stał się zaczynem
"Solidarności" i wniósł
znaczący wkład
w budowanie wolnej,
niepodległej Polski!

KALENDARIUM 1976 ROK

31 stycznia - wystąpienie polskich intelektualistów przeciwko planowanym zmianom Konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (PRL) i wprowadzeniu do niej zapisów m.in. o przewodniej roli PZPR w państwie oraz przestrzeganiu praw obywatelskich pod warunkiem wywiązywania się z obowiązków przez obywateli.

10 lutego - przegłosowanie nowelizacji Konstytucji z 22 lipca 1952 r. z zapisem o trwałym i nienaruszalnym sojuszu PRL z ZSRR.

21 marca - przeprowadzenie wyborów do Sejmu i rad narodowych, w których oficjalnie 99% poparcia uzyskał legitymizujący rządy komunistyczne Front Jedności Narodowej.

28 - 29 kwietnia - powstanie Związku Socjalistycznej Młodzieży Polskiej, przygotowującego członków do kariery w komunistycznym establishmencie.

24 czerwca - roku premier Piotr Jaroszewicz ogłasza projekt podwyżki cen, poparty przez Sejm.

25 czerwca - strajki i protesty przeciwko podwyżkom cen. W Radomiu, Ursusie i Płocku wystąpienia uliczne i starcia z milicją. Wieczorem władze odwołują podwyżki.

27 czerwca - 2 lipca - władze organizują wiece potępienia uczestników protestów i poparcia dla rządzącej ekipy.

17 - 20 lipca - odbywają się procesy uczestników wystąpień w Radomiu i Ursusie, zakończone wyrokami od 3 do 10 lat więzienia.

12 sierpnia - wprowadzenie kartek na cukier. Tzw. "bilety towarowe" uprawniały do zakupu określonej ilości cukru po dotychczasowej, niższej cenie.

9 września - apel Episkopatu do władz o zaprzestanie represji wobec robotników i do społeczeństwa o działania na rzecz poprawy sytuacji ekonomicznej.

26 września - powstaje Komitet Obrony Robotników, który w listopadzie zwraca się do Sejmu PRL o powołanie komisji do zbadania wypadków łamania prawa przez milicję.

1 grudnia - podjęcie w trakcie obrad V Plenum KC PZPR decyzji o przeprowadzeniu tzw. manewru gospodarczego, mającego m.in. poprawić sytuację rynkową. Plan ten okazał się jednak nieskuteczny i nie przyniósł oczekiwanych rezultatów.

ECHA WYDARZEŃ

W przypadku Płocka decydujące znaczenie miała sytuacja w Mazowieckich Zakładach Rafineryjnych i Petrochemicznych – największej krajowej rafinerii, a zarazem kluczowym zakładzie przemysłowym miasta, położonym kilka kilometrów na północ od jego granic. Tu strajk zaczął się rano na kilku wydziałach oraz wśród pracowników przedsiębiorstw pracujących na terenie Petrochemii. **Godz. 6.00–7.00** – Nie przystępuje do pracy część załogi Mazowieckich Zakładów Rafineryjnych i Petrochemicznych oraz kilku innych płockich przedsiębiorstw. W kolejnych godzinach strajk rozszerza się o kolejne zakłady.

IPN BU 0753/39

Płock, dnia 28 czerwca 1976r.

T A J N E

Egz. Nr 143

133

K R O N I K A

wydarzeń na terenie Płocka i województwa
w dniu 25 czerwca 1976 r.

- 1) godz. 4.00 - przy ul. Nowy Rynek znaleziono pleket formatu A-4 przedstawiający szubienicę z zawieszoną pętlą i napisem "PZPR".
- 2) 6.00 - przy ul. Sedowej ob. Rydlewska znaleziono siedem ulotek formatu A-3 pisanych ołówkiem o treści "przez z PZPR".
- 7.00 - w Zakładach Aparatury Elektrycznej "EMIT" w Żychlinie na Wydziale P-4 30 osób nie podjęło pracy.
- 8) 7.40 - przy ul. Kochanowskiego 15b ujawniono napis o treści wulgarnej dot. I Sekretarza KC PZPR ze znakiem afastyki i literami "KSMO".
- 9) 7.40 - przy ul. Obrońców Stalingradu 18 ujawniono napis wykonany czarną farbą olejną o treści "przez z PZPR".
- 10) 8.55 - w Zakładach Aparatury Elektrycznej "EMIT" w Żychlinie na Wydziale P-2 przerwało pracę 230 osób.
- 11) 9.15 - w Zakładach "EMIT" na Wydziale P-2 pracę podejmuje 130 osób, natomiast 100 w dalszym ciągu nie pracuje.
- 12) 9.15 - w Zakładach "EMIT" na Wydziale Pras pracę przerywa 120 osób.
- 13) 9.30 - na Wydziale Pras pracę podejmuje 40 osób, 80 w dalszym ciągu nie pracuje.

IPN BU 0753/39

- 2 -

134 144

- 14) godz. 9.30 - od godz. 7.00 dziewiętnastuosobowa grupa pracowników "Nafstorentu" zatrudniona przy remoncie instalacji tlenu etylenu i glikolu w MZRIIP nie podjęła pracy.
- 15) 10.30 - w Zakładach Produkcji Pomocniczej "Elektromontaż" pracę przerwało 100 osób.
- 16) 10.00 - w Zakładzie Mechanicznym MZRIIP pracę przerwało 390 osób.
- 17) 10.00 - na instalacji polietylenu w MZRIIP /instalacja w remoncie/ pracę przerwało 12 pracowników Zakładowej Służby Remontowej.
- 18) 10.00 - Warsztat Głównego Elektryka - 60 osób przerwało pracę.
- 19) 11.00 - w Warsztacie Głównego Elektryka podjęto pracę lecz wykonywana jest opieszale.
- 20) 11.00 - na budowie Nr 3 w MZRIIP pracę przerwało 80 pracowników "Nafstorentu".
- 21) 11.00 - w Centralnych Warsztatach MZRIIP pracę przerwało 40 osób.
- 22) 11.30 - na budowie Nr 3 pracownicy "Nafstorentu" podejmują pracę.
- 23) 12.30 - dziewiętnastuosobowa grupa pracowników "Nafstorentu" podejmuje pracę przy remoncie instalacji tlenu etylenu i glikolu.
- 24) 13.00 - w Zakładzie Remontowym MZRIIP pracę przerwało 50 osób.
- 25) 14.00 - w Spółdzielni "Diene" Oddział w Żychlinie pracy na drugiej zmianie nie podjęło 20 osób.
- 26) 14.30 - przy bramie Nr 2 gromadzi się tłum pracowników wychodzących z pierwszej zmiany.
- 27) 14.45 - przed budynkiem dyrekcyjnym MZRIIP wiec z udziałem około 300 osób. Przemawia dyr. naczelny Kombinstu prof. dr Kotowski.
- 28) 15.20 - w MZRIIP przy bramie nr 2 tłum około 300 osób.

IPN BU 0753/39

- 3 -

135 145

- 29) godz. 15.35 - tłum zgromadzony przy bramie Nr 2 ruszył w kierunku hali Centralnych Warsztatów MZRIIP.
- 30) 16.00 - przed halą Centralnych Warsztatów zgromadzony tłum wznosi okrzyki "wieszad skurysynów", "tłuc samochody".
- 31) 16.15 - w Zakładach Aparatury Elektrycznej "EMIT" w Żychlinie licząca 360 osób druga zmiana nie podjęła pracy.
- 32) 16.10 - od bramy Nr 2 MZRIIP w kierunku miasta wyruszyła grupa licząca około 200 osób wznosząc okrzyki i śpiewając Międzynarodówkę i hymn narodowy.
- 33) 16.50 - przy moście na ulicy Łukasiewicza grupa liczy około 300 osób.
- 34) 16.52 - druga zmiana Centralnych Warsztatów MZRIIP nie pracuje.
- 35) 17.00 - grupa demonstrantów przechodzi ulicami Kobyliańskiego, Jachowicza, Nowy Rynek, Tumską, Kościuski pod budynek KW PZPR. Liczy ona w tym czasie około 500 osób, w tym wiele kobiet.
- 36) 17.20 - demonstranci przed gmachem KW PZPR wznoszą okrzyki "chcemy Sekretarza".
- 37) 17.30 - I Sekretarz KW PZPR w Płocku tow. Tekliński przemawia z balkonu do zgromadzonych.
- 38) 18.30 - zesobniona grupa demonstrantów odchodzi spod budynku KW PZPR przechodząc ulicami 1 Maja, Jachowicza, Kobyliańskiego, Łukasiewicza, Wolnej Afryki, Kwiatka, Kolegielną, Kilińskiego, Otolińską do Fabryki Maszyn Żniwnych. Przechodząc koło Jednostki Wojskowej skandowano "wojsko z nami", "chcemy mięso i chleba". Wśród idących dużą część stanowi element chuligański, wielu w stanie nietrzeźwym. Pozostali pod gmachem KW PZPR - około 150 osób - nie przestają manifestować.
- 39) 20.00 - demonstranci docierają do FMŻ. W szalowej młodsi mężczyźni w stanie nietrzeźwym wybijają szyby w

IPN BU 0753/39

- 4 -

136 146

budynku portierni, usiłując sforsować bramę i wtargnąć na teren zakładu.

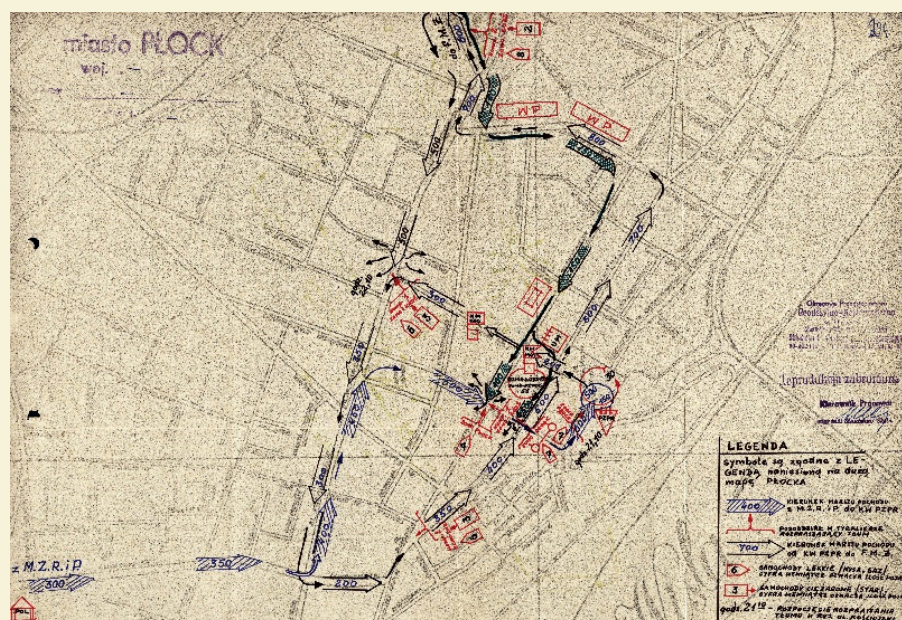
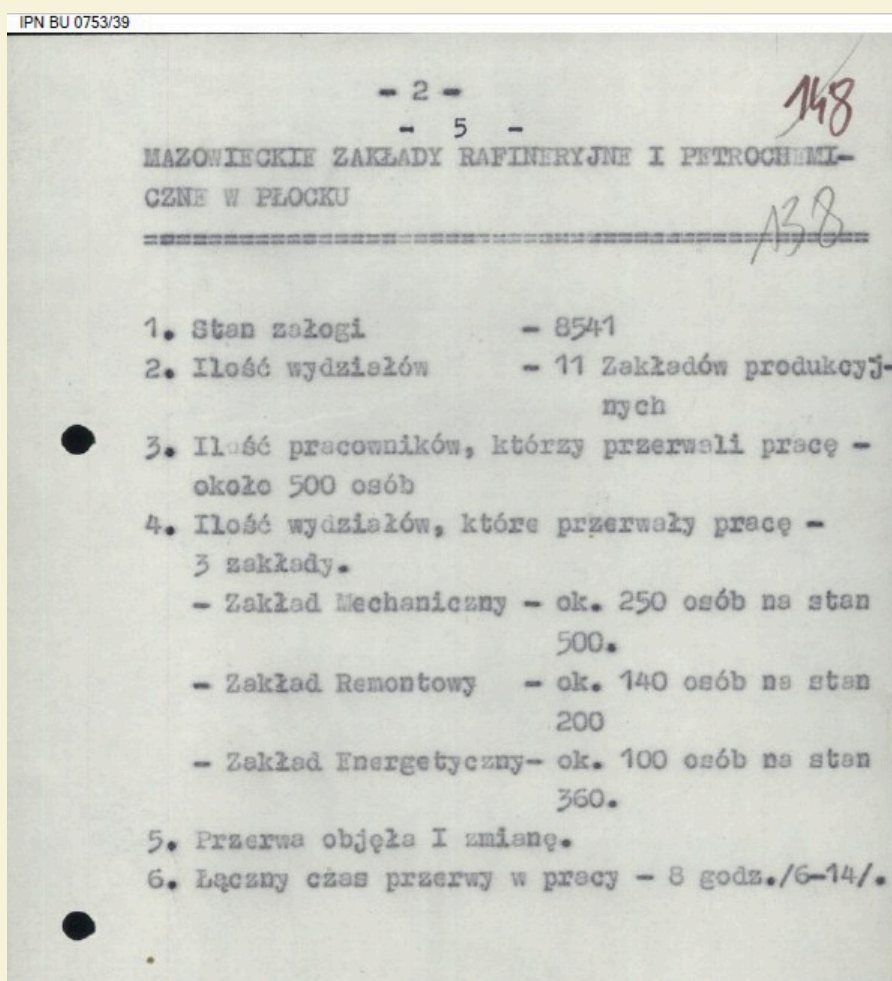
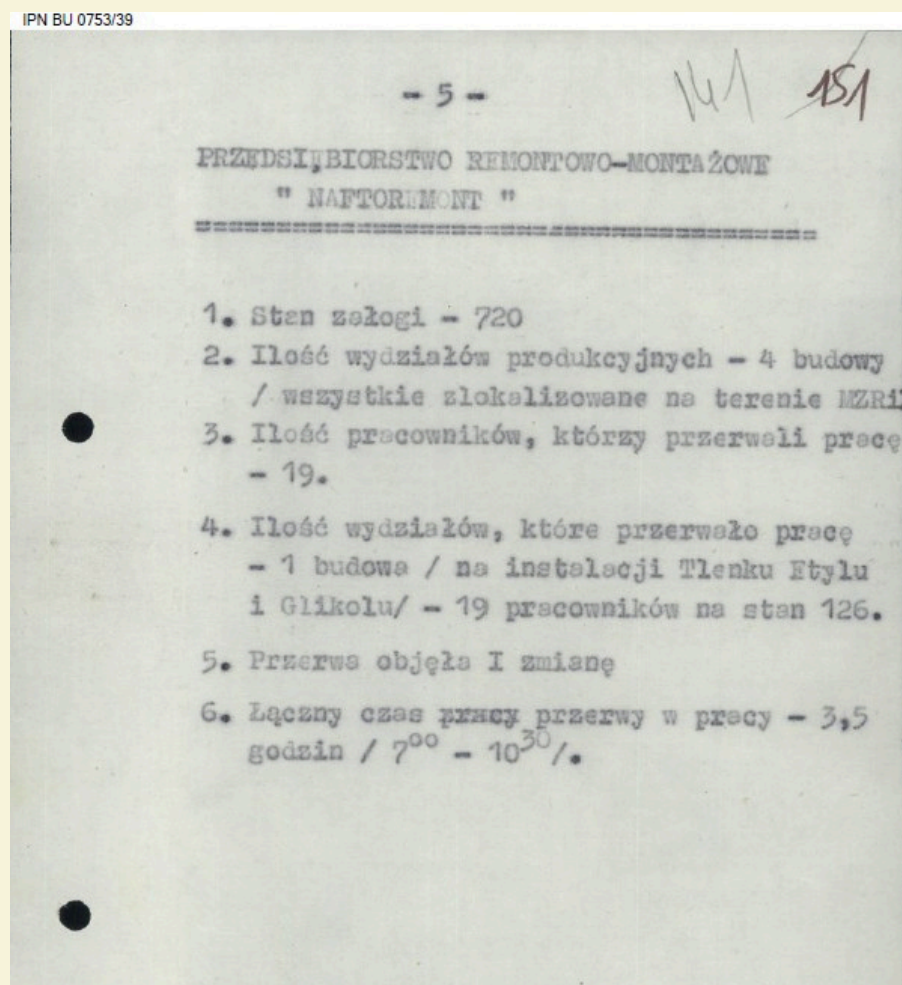
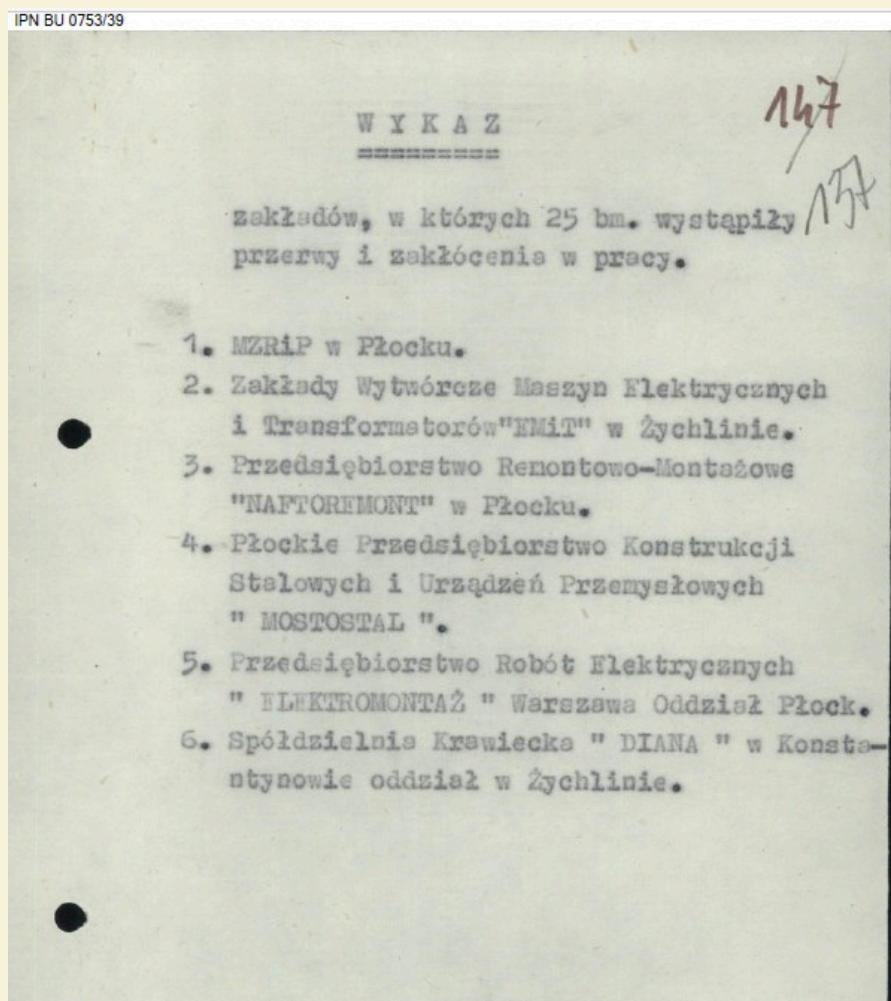
- 40) godz. 20.30 - demonstranci po przyłączeniu się kilku pracowników FMŻ udeją się ulicami Kilińskiego, Sienkiewicza w kierunku centrum miasta.
- 41) 20.30 - przed budynkiem KW PZPR tłum liczący około 200 osób głównie element chuligański - w większości pod wpływem alkoholu - wznosi wrogle i wulgarnie okrzyki.
- 42) 20.50 - grupa około 20 demonstrantów usiłuje wtargnąć do gmachu KW PZPR. Obrzuca budynek kamieniami, wybijając szyby w oknach parteru i częściowo I piętra.
- 43) 21.00 - demonstrujący pod KW PZPR tłum zesobniewa radiowóz MO, z którego ogłaszano podjęte przez Rząd decyzje oraz wzywano do rozsejścia się.
- 44) 21.05 - przewrócono radiowóz Straży Pożarnej, z którego również informowano o podjętych decyzjach.
- 45) 21.10 - przejeżdżające ulicą Kościuski samochody ZOMO Płock zostały obrzucone kamieniami na wysokości budynku KW PZPR.
- 46) 21.15 - oddział ZOMO Łódź w sile jednej kompani przystąpił do rozproszenia demonstrantów przed gmachem KW PZPR.
- 47) 21.50 - oddział ZOMO Łódź II kompania rozprasza demonstrantów blokujących dojazd autobusów do FMŻ.
- 48) 22.15 - w mieście panuje spokój.
- 49) 22.15 do godz. 6.00 26.06.1976 r. ulice Płocka patrolowane są przez funkcjonariuszy z KBMO, oddziały ZOMO oraz BOMO.

Źródło pochodzenia dokumentów archiwalnych:
Instytut Pamięi Narodowej Komisja Ścigania
przeciwko Narodowi Polskiemu w Warszawie,
BU 0753/39, k. 133-136.

ECHA WYDARZEŃ

WYKAZ

zakładów, w których wystąpiły przerwy i zakłócenia w pracy

CZERWIEC 1976. Gwałtowne "konsultacje społeczne" : 1976, czerwiec, plan sytuacyjny, a właściwie: pacyfikacyjny, płockich struktur terroru reżimu Gierka. Z zasobu IPN [online]. [Przełączany 8.01.2026]. Dostęp z: <https://przystanekhistoria.pl/pa2/tematy/czerwiec-1976/83560,Czerwiec76-Gwałtowne-konsultacje-spoeczne.html>

ECHA WYDARZEŃ

IPN BU 0753/39

- 6 -

PŁOCKIE PRZEDSIĘBIORSTWO KONSTRUKCJI STAŁOWYCH I URZĄDZEŃ PRZEMYSŁOWYCH "MOSTOSTAL"

1. Stan załogi - 1900
2. Ilość wydziałów produkcyjnych - 2 zakłady
3. Ilość pracowników, którzy przerwali pracę - 125 osób
4. Ilość wydziałów, które przerwały pracę - 1 zakład.
 - Zakład Produkcji Konstrukcji 125 na stan 131
 - I zmiana 120 - cały stan
 - II zmiana 5 - na stan 8
5. Przerwa objęła I i II zmianę
6. Łączny czas przerwy w pracy
 - I zmiana 6⁰⁰ - 14⁰⁰
 - II zmiana 14⁰⁰ - 16⁰⁰

IPN BU 0753/39

- 7 -

PRZEDSIĘBIORSTWO ROBÓT ELEKTRYCZNYCH "ELEKTROMONTAŻ" Warszawa Oddział Płock

Przerwało pracę w Zakładzie Produkcji Pomocniczej na terenie MZRIP 35 osób.

bliższych danych brak

IPN BU 0753/39

- 8 -

SPÓŁDZIELNIA KRAWIECKA "DIANA" W KONSTANTYNOWIE
ODDZIAŁ W ŻYCHLINIE.

1. Stan załogi - 300
2. Ilość wydziałów - bliższych danych brak
3. Ilość pracowników, którzy przerwali pracę - 20
4. Ilość wydziałów, które przerwały pracę - 1
5. Przerwa objęła II zmianę
6. Łączny czas przerwy w pracy - kilkanaście minut.

IPN BU 0753/39

- 3 -

ZAKŁADY WYTWÓRCZE MASZYN ELEKTRYCZNYCH I TRANSFORMATORÓW "EMIT" W ŻYCHLINIE.

1. Stan załogi - 2673
2. Ilość wydziałów produkcyjnych - 11
3. Ilość pracowników, które przerwała pracę - 1003.
4. Ilość wydziałów, które przerwało pracę:
 - a) na I zmianie w godz. 7⁰⁰-15⁰⁰ nie pracowało ok. 800 osób na stan 1320.
 - Nie podjęło pracy na wydziałach:
 - P-3 /Maszyn Prądu Zmiennego/- 218 osób cały stan.
 - P-2 /Maszyn Prądu Stałego/- 232 osoby cały stan.
 - P-4 /Wydział Transformatorów/ ok. 150 osób na stan 179.
 - P-6 /Wydział Produkcji "S"/ 117 osób cały stan.
 - P-7 /Centralna Spawalnia/ ok. 30 osób na stan 85.
 - P-9 /Wydział Pras i Tłocznii/ ok. 80 osób na stan 100.

Na poszczególnych wymienionych wydziałach w różnych godzinach ilość niepracujących ulegała zmianie, gdyż chwilowo podejmowali pracę i porzucali ją.

IPN BU 0753/39

- 4 -

- b/ na II zmianie w godzinach 15⁰⁰ - 20⁰⁰ nie pracowały ok. 203 osoby na stan 360.
- nie podjęło pracy na wydziałach:
- P-3 ok. 50 osób - na stan 60
 - P-2 ok. 51 osób - na stan 55
 - P-9 ok. 43 osoby - na stan 50
 - P-4 ok. 35 osób - na stan 43
 - P-7 ok. 24 osoby - na stan 32

Na wymienionych wydziałach w różnych godzinach ilość niepracujących ulegała zmianie, gdyż chwilowo podejmowali ją i porzucali.

Źródło pochodzenia dokumentów archiwalnych: IPN, BU 0753/39, k. 139-140, 142-144.

ECHA WYDARZEŃ

STRATY MATERIALNE

powstałe w dniu 25.06.1976 r.
na terenie miasta Płocka

IPN BU 0/53/39

Płock, dnia 25 czerwca 1976 r. 135

// 145

STRATY MATERIALNE

powstałe w dniu 25.06.1976 r. na terenie Płocka.

1. KW PZPR - 10 szyb o wartości	3 000 zł
2. PZP - szuby na portierni	1 000 zł
- brama	3 500 zł
3. Sklepy w Płocku	
- ul. Tumska - "Moda Polska" 1 szymba	- 500 zł
- ul. Kościuszki - "warszawiecy" 1 szymba	- 120 zł
- ul. Kochanowskiego - "San" 1 szymba	- 400 zł
- ul. Grodzka - "spożywczy" 1 szymba	- 400 zł
- ul. Grodzka - "papierniczy" 1 szymba	- 400 zł
- ul. Sienkiewicza - "obuwiczy" 1 szymba	- 300 zł
- ul. Królewicza - "ELDON" 1 szymba	- 300 zł
Razem	2 660 zł
4. Samochody :	
- Straty Pożarnej - Fiat 125p Nr rej. TV - 11-04	nadwozie do wymiany - 60 000 zł
- Ruchu Drogowego - Fiat 125p Nr rej. XL - 17-34	wybita szymba, pognięta karoseria - 2 500 zł
- ZOND Łódź - Gaz	szperacz - reflektor - 300 zł
- ZOND Płock - Nysa Nr rej. YL- 14-96	wybita tylna szymba, pognięte
	prawe drzwi, zadrapania farby - 4 000 zł

CZERWIEC 1976. Gwałtowne "konsultacje społeczne" : Protestujący w dniu 25 czerwca 1976 r. mieszkańcy Płocka [online] Portal przystanekhistoria.pl. [Przełgądany 31 grudnia 2025]. Dostęp z: <https://przystanekhistoria.pl/pa2/tematy/czerwiec-1976>

"Ulicą Łukasiewicza szedł więc tłum. Ludzie krzydzeli "Chcemy chleba", "Chodźcie z nami", śpiewali, nawet "Międzynarodówkę", z rozpędu. - Dużo osób po drodze dołączowało, nawet kobiety z dziećmi na rękach, z wózkami. Dużo ludzi machało do nas z balkonów, krzydzeli, że mamy rację. To wszystko dodawało nam odwagi - wspomina Kamiński. - Po drodze nie było interwencji, zajeżdżania drogi, na Sienkiewicza zobaczyłem tylko przewróconą milicyjną nyskę. Choć potem widziałem zdjęcia, które robili nam wmieszani w tłum tajniacy. Podobno mieli aparaty w teczkach. Do tej pory zastanawiam się, w którym momencie do nas dołączyli. W każdym razie wszyscy spotkali się pod komitetem na Kościuszki. Było gdzieś między godz. 16 a 17"*.

*Fragment wywiadu udzielonego przez Henryka Kamińskiego, emerytowanego pracownika Naftoremontu. Gazeta Wyborcza [online]. [Przełgądany 8.01.2026]. Dostęp z: <https://plock.wyborcza.pl/plock/7,95996,20253726,40-rocznica-czerwca-apos-76-ja-warchol-nie-zalowalem-tego.html>

CZERWIEC 1976. Gwałtowne "konsultacje społeczne" : Demonstracja przed siedzibą KW PZPR w Płocku - 1976, czerwiec. Fot. z zasobu IPN [online]. Portal przystanekhistoria.pl. [Przełgądany 31 grudnia 2025]. Dostęp z: <https://przystanekhistoria.pl/pa2/tematy/czerwiec-1976>

IPN BU 0753/39

Płock, dnia 28 czerwca 1976 r.

L.dz. 01497/76

Tajne
Egz.nr. 5.

CENTRALNE STANOWISKO KIEROWANIA
MINISTERSTWA SPRAW WEWNĘTRZNYCH
W WARSZAWIE

W załączeniu przesyłam następujące dokumenty:

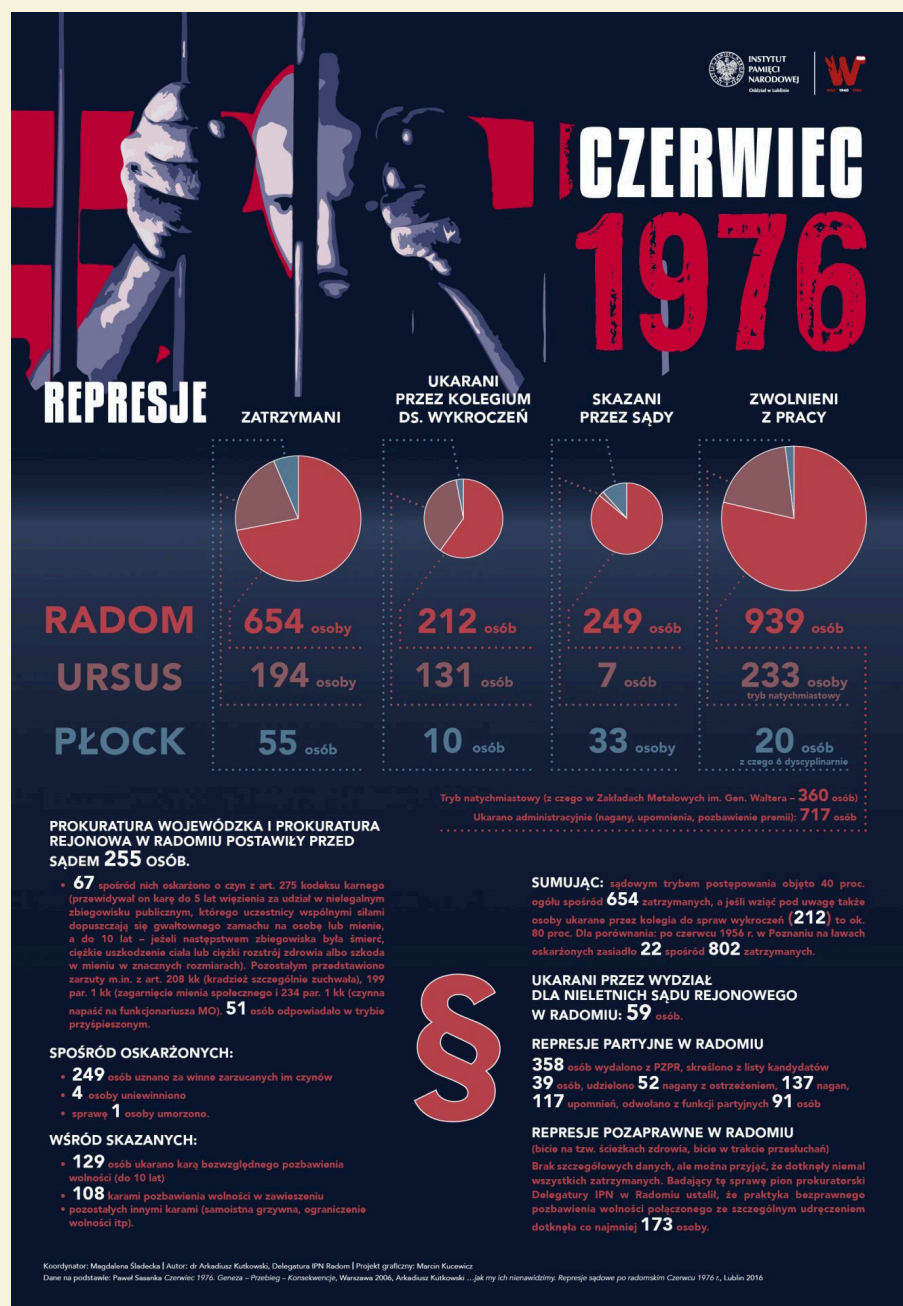
- Materiał poglądowy w postaci zdjęć fotograficznych wykonanych na trasie przemarszu grupy osób od MZRiP do KW PZPR w Płocku dnia 25.VI.1976 r.
- Kronikę wydarzeń na terenie Płocka i województwa w dniu 25 czerwca 1976 r.
- Wykaz zakładów w których 25 br. wystąpiły przerwy i zakłócenia w pracy.
- Zestawienie strat materialnych powstałych 25 czerwca br. na terenie Płocka.

Źródło pochodzenia dokumentów archiwalnych: IPN, BU 0753/39, k. 132, 145.

ECHA WYDARZEŃ

CZERWIEC 1976. Gwałtowne "konsultacje społeczne": Demonstracja przed siedzibą KW PZPR w Płocku - 1976, czerwiec. Fot. z zasobu IPN [online]. Portal przystanekhistoria.pl. [Przeglądany 31 grudnia 2025]. Dostęp z: <https://przystanekhistoria.pl/pa2/tematy/czerwiec-1976>

Przełomowy czerwiec [online]. Portal przystanekhistoria.pl. [Przeglądany 31 grudnia 2025]. Dostęp z: <https://przystanekhistoria.pl/pa2/tematy/czerwiec-1976>

BIBLIOTEKA ZAPOWIADA

- Maj 2026 r. - wystawa w siedzibie Biblioteki Pedagogicznej w Płocku we współpracy z Archiwum Państwowym w Płocku
- Turniej wiedzy historycznej skierowany do uczniów szkół ponadpodstawowych
- Wspomnienia wydarzeń robotniczego buntu Czerwca '76 w Płocku

Radom-Ursus-Płock: wspólna rana, wspólna pamięć: 50. Rocznica wydarzeń Czerwca'76

Pozycje dostępne w Bibliotece Pedagogicznej w Płocku

ZESTAWIENIE BIBLIOGRAFICZNE

Wydawnictwa zwarte

1. CZERWIEC '76 - krok ku wolności : teki edukacyjne IPN : kalendarium, biogramy, wybór materiałów / opracowanie Sławomir Stępień ; redakcja Anna Piekarska, Małgorzata Strasz. – Warszawa : Instytut Pamięci Narodowej - Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, 2002
2. DAVIES Norman: Boże igrzysko : historia Polski. – Kraków : Wydawnictwo Znak, 2023 (Norman Davies ; przekład autoryzowany Elżbieta Tabakowska).
3. DZIUROK Adam: Od niepodległości do niepodległości : historia Polski 1918-1989. – Warszawa : Instytut Pamięci Narodowej. Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, 2011
4. FRISZKE Andrzej: Polska Gierka. – Warszawa : Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, 1995
5. JANKOWSKA Anna: Zaczęto się w "Walterze" : katalog wystawy. – Radom : Archiwum Państwowe [etc.], 2011
6. KATALOG wystaw / [oprac. całości Anna Piekarska et al. ; red. Anna Piekarska, Małgorzata Strasz]. – Warszawa : Instytut Pamięci Narodowej - Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, 2007
7. KARPIŃSKI Jakub: Oblicza komunizmu : wybór pism. – Kraków : Ośr. Myśli Politycznej, 2021
8. ŁAKOMSKI Mirosław: Rejs po płockim Peerelu. – Płock : ViaArtCity, 2009
9. MICEWSKI Andrzej: Kościół - państwo 1945-1989. – Warszawa : Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, 1994

10. PAWŁOWICZ Jacek, SASANKA Paweł: Czerwiec 1976 w Płocku i województwie płockim. – Toruń : Wydaw. Adam Marszałek, 2003
11. ROSZKOWSKI Wojciech: Najnowsza historia Polski 1914-1993. – Kielce : Exbud, Orion, Art-Kielce, 1994
12. ROSZKOWSKI Wojciech: Najnowsza historia Polski 1945-1980. – Warszawa : Świat Książki, 2003
13. TALIK Jacek: 1000 faktów z historii Polski : kopalnia wiedzy o historii naszego kraju. – Bielsko-Biała : Wydawnictwo Dragon Sp. z o.o., 2019

Wydawnictwa ciągłe

1. BIULETYN Instytutu Pamięci Narodowej: Czerwiec '76, 2011, nr 4 (125)

Artykuły z czasopism

1. KUTKOWSKI Arkadiusz w rozmowie z SASANKĄ Pawłem: Mściwe oblicze „ojca narodu” // Biuletyn IPN pamięć.pl. – 2014, nr 6 (27), s. 16-21
2. KUTKOWSKI Arkadiusz: Czerwcową „ekstremistką” // Biuletyn IPN pamięć.pl. – 2014, nr 6 (27), s. 52-55

Netografia

1. CZERWIEC 1976 [online]. Instytut Pamięci Narodowej. [Przełączany 31 grudnia 2025]. Dostęp z: <https://edukacja.ipn.gov.pl/edu/materialy-edukacyjne/teki-edukacyjn/czerwiec-1976>
2. CZERWIEC 1976 [online]. Portal przystanekhistoria.pl. [Przełączany 31 grudnia 2025]. Dostęp z: <https://przystanekhistoria.pl/pa2/tematy/czerwiec-1976>
3. CZERWIEC 76 [online]. Portal Dzieje.pl. [Przełączany 31 grudnia 2025]. Dostęp z: <https://dzieje.pl/tag/czerwiec-76-0>

4. CZERWIEC 1976 w Płocku i w województwie płockim w świetle płockich archiwaliów [online]. Archiwum Państwowe w Płocku. [Przełączany 31 grudnia 2025]. Dostęp z: <https://plock.ap.gov.pl/index.php/2015/03/22/czerwiec-1976-w-plocku-i-w-województwie-plockim-w-swietle-plockich-archiwaliow/>

5. EISLER Jerzy: „Polskie miesiące” czyli kryzys(y) w PRL [online]. Materiał do pobrania, format PDF.

[Przełączany 31 grudnia 2025]. Dostęp z: https://ipn.gov.pl/pl/search?search=89819068364&order=1&ile=20&filtruj_button=Sortuj

6. KUTA Cecylia: Przełomowy czerwiec [online]. Portal przystanekhistoria.pl. [Przełączany 31 grudnia 2025]. Dostęp z:

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/teksty/83257,Przełomowy-czerwiec.html>

7. MORGAN Agata: Czerwiec '76 – wywrotne powtórzenie. „Miesięcznik Prowincjonalny” [online]. 2016, nr 2/3, s. 12-19 [Przełączany 31 grudnia 2025]. Dostęp z: <https://www.bc.radom.pl/dlibra/publication/47500/edition/46060>

8. PŁOCK 76 [online]. Portal Dzieje.pl. [Przełączany 31 grudnia 2025]. Dostęp z: <https://dzieje.pl/tag/plock-76>

9. SASANKA Paweł: Czerwiec 1976 : geneza, przebieg, konsekwencje [e-book]. – Warszawa, 2017 [Przełączany 31 grudnia 2025]. Dostęp z:

<https://archiwum.ipn.gov.pl/pl/publikacje/e-booki/172959,Czerwiec-1976-Geneza-przebieg-konsekwencje.html>

10. SPÓLNA Anna: „Tam się czas zatrzymał”. Literackie obrazy czerwca '76. „Miesięcznik Prowincjonalny” [online]. 2016, nr 2/3, s. 20-28 [Przełączany 31 grudnia 2025]. Dostęp z:

<https://www.bc.radom.pl/dlibra/publication/47500/edition/46060>

11. STAWICKA Ewa: Sceny z obron czerwcowych. „Palestra” [online]. 2021, nr 6, s. 5 [Przełączany 31 grudnia 2025]. Dostęp z:

<https://palestra.pl/pl/czasopismo/wydanie/6-2021>

Załącznik nr 5

31 dzień

STYCZEŃ

1976

Wsch. słońca: 7.17
Zach. słońca: 16.21

Wsch. księżyca: 6.52
Zach. księżyca: 17.00

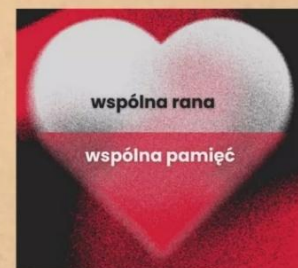
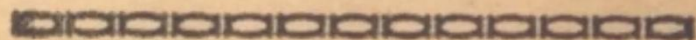
31

SOBOTA

Jan, Ludwika, Marcela

Czy wiesz, że..

W Sejmie PRL złożono "Memoriał 101" - protest polskich intelektualistów. Sygnatariusze (m.in. J.Bocheński, J. Andrzejewski, S.Dyगत) protestowali przeciwko zmianom konstytucji z 1952 r. Nowelizacja wprowadzała zapis o przewodniej roli PZPR, nienaruszalnym sojuszu z ZSRR i przestrzeganiu praw obywatelskich pod warunkiem wywiązywania się z obowiązków przez obywateli. Wcześniej, bo już 9 stycznia 1976 r., swój list protestacyjny przesłał na ręce marszałka Sejmu Episkopat Polski.

41 dzień

LUTY

1976

Wsch. słońca: 7.00
Zach. słońca: 16:39

Wsch. księżyca: 11:14
Zach. księżyca: 2:39

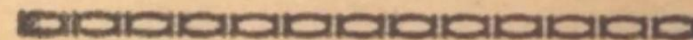
10

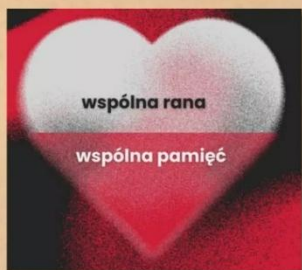
WTOREK

Jacek, Jacenty, Elwira

Czy wiesz, że..

Sejm uchwalił poprawki do Konstytucji PRL. Wprowadzono zapis o przewodniej roli PZPR i przyjaźni ze Związkiem Sowieckim. Jednak nagłośnienie styczniowych protestów intelektualistów i przedstawicieli kultury przez Radio Wolna Europa oraz inne zachodnie rozgłośnie przyczyniło się do złagodzenia zaprojektowanych wcześniej zmian.

81 dzień MARZEC 1976

Wsch. słońca: 05:33
Zach. słońca: 17:52

Wsch. księżyca: -
Zach. księżyca: 8:33

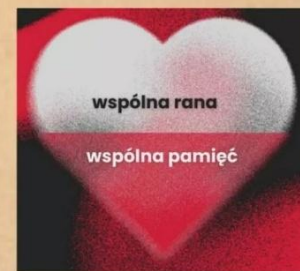
21

NIEDZIELA

Ludomir, Mikołaj, Pafnucy

Czy wiesz, że..

W wyborach do Sejmu PRL-u na listy Frontu Jedności Narodu, który realizował cele polityczne PZPR i był jej podporządkowany, oddano 99% głosów. Podano, że frekwencja wyniosła 98%. Podczas wyborów ludzi dowożono specjalnie zamówionymi na tę okoliczność autobusami. Głosowano bez skreśleń, wyłącznie na tzw. miejsca mandatowe. Poseł Edward Gierek w okręgu wyborczym nr 24 w Sosnowcu uzyskał 99,99% głosów - najlepszy wynik w historii PRL

119 dzień KWIECIEŃ 1976

Wsch. słońca: 04:08
Zach. słońca: 18:57

Wsch. księżyca: 3:39
Zach. księżyca: 18:08

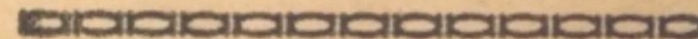
28

ŚRODA

Paweł, Waleria, Joanna, Ludwik

Czy wiesz, że..

Podczas warszawskiego zjazdu Związku Młodzieży Socjalistycznej i Związku Socjalistycznej Młodzieży Wiejskiej powołano Związek Socjalistycznej Młodzieży Polskiej. Przynależność do ZSMP przygotowywała członków do wstąpienia w szeregi PZPR, stanowiąc dla wielu z nich pierwszy etap kariery w komunistycznym establishmentie. Powstała potężna organizacja, licząca formalnie około 2,5 miliona członków działających w różnych środowiskach społecznych

136 dzień

MAJ

1976

Wsch. słońca: 03:38
Zach. słońca: 19:25

Wsch. księżyca: 21:22
Zach. księżyca: 5:00

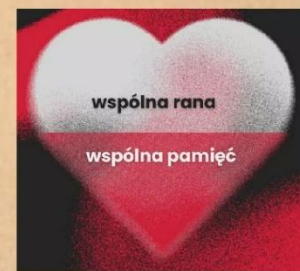
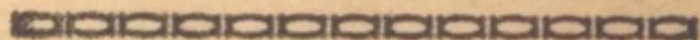
15

SOBOTA

Izydor, Nadzieja, Zofia

Czy wiesz, że..

W londyńskim „Tygodniku Polskim” ukazał się program Polskiego Porozumienia Niepodległościowego. W 26 punktach wskazano zjawiska świadczące o panującym w kraju powszechnym kryzysie. Program PPN zakładał m. in. niezależnienie się od ZSRR, wyjście z Układu Warszawskiego i wprowadzenie ustroju demokratycznego. Założone przez Z. Najdera na przełomie 1975/1976 r. PPN nie prowadziło działalności organizacyjnej. Ograniczało się do prac programowych i analitycznych.

177 dzień

CZERWIEC

1976

Wsch. słońca: 03:13
Zach. słońca: 20:03

Wsch. księżyca: 1:46
Zach. księżyca: 17:51

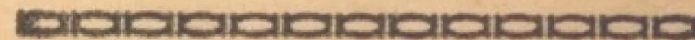
25

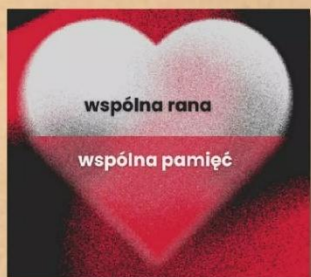
PIĄTEK

Dorota, Łucja, Prosper

Czy wiesz, że..

Po ogłoszonych wieczorem 24 czerwca przez premiera P. Jaroszewicza drastycznych podwyżek cen żywności (mięso i ryby o 69%, nabiał o 64%, cukier o 90%). W wielu polskich miastach wybuchły strajki okupacyjne i manifestacje. W Ursusie i Płocku miały miejsce demonstracje zakończone starciami z MO. W przypadku Radomia, gdzie strajkowały załogi 25 zakładów pracy, doszło do dramatycznych walk ulicznych. Oddziały MO opanowały sytuację w centrum miasta dopiero późnym wieczorem.

199 dzień

LIPIEC

1976

Wsch. słońca 03:33
Zach. słońca 19:50

Wsch. księżyca 21:54
Zach. księżyca 10:28

17

SOBOTA

Aneta, Bogdan, Jadwiga

Czy wiesz, że..

Początek serii tzw. procesów pokazowych wytaczanych uczestnikom czerwcowych protestów w Radomiu, których władza prezentowała społeczeństwu jako „chuliganów” i „warcholów”. Skazano 25 osób (w tym 8 na karę od 8 do 10 lat więzienia). Wobec oskarżonych zastosowano zasadę odpowiedzialności zbiorowej. W ciągu trzech miesięcy zapadły surowe wyroki także w Ursusie: 7 osób (wyroki od 3 do 5 lat) i w Płocku - 18 osób (wyroki od 2 do 5 lat).

225 dzień

SIERPIEŃ

1976

Wsch. słońca 04:12
Zach. słońca 19:08

Wsch. księżyca 19:37
Zach. księżyca 7:05

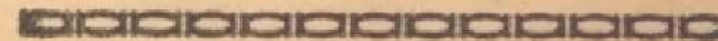
12

CZWARTEK

Klara, Joanna, Wiktoria

Czy wiesz, że..

Po nieudanej próbie wprowadzenia w Polsce w czerwcu podwyżek cen rozpoczęto reglamentację cukru. Jedynie tzw. „bilety towarowe” uprawniały do zakupu określonej ilości tego produktu po dotychczasowej cenie (10,50 zł za kg). Pozostała na rynku część cukru dostępna była po cenach komercyjnych (26 zł za kg). Krok ten nie zahamował zbliżającej się katastrofy gospodarczej.

267 dzień

WRZESIEŃ

1976

Wsch. słońca 05:22
Zach. słońca 17:34

Wsch. księżyca 4:47
Zach. księżyca 17:02

23

CZWARTEK

Zofia, Krzysztof, Piotr

Czy wiesz, że..

W związku z represjami wobec uczestników robotniczych wystąpień w Radomiu i Ursusie swe powstanie ogłosił Komitet Obrony Robotników (KOR). Stał się on rzecznikiem praw obywatelskich broniącym ludzi przed wszechmocą represyjnego państwa. Dzięki aktywnej działalności członków KOR-u udało się przełamać opór władzy i większość oskarżonych latem w procesach radomskich została uniewinnionych oraz mogła wrócić do pracy.

